

Компании ▶ 11

Приходите на Globul паднаха с 16.4%

Компании ▶ 11

„Приста Ойл” ще финансира експанзията си зад граница с 50 млн. EUR заем от ЕБВР

▶ Пламен Бобоков, председател на УС на „Приста Ойл холдинг”

Пари

pari.bg

BONNIER

Петък

5 ноември 2010, брой 211 (5022)

USD/BGN: 1.37309

▼ -1.62%

Българска народна банка

EUR/USD: 1.42440

▲ +1.64%

Българска народна банка

Sofix: 342.30

▼ -0.49%

Българска фондова борса

BG40: 110.81

▼ -0.72%

Българска фондова борса

цена 1.50 лева

9 770861 560012 >

И НЕКА ПАЗАРЪТ В ОБРАЗОВАНИЕТО ЗАРАБОТИ СЕГА

Новата рейтингова система на университетите най-последва обективна и детайлна картина на българското висше образование ▶ 4-5

СНИМКА МАРИНА АНГЕЛОВА

Новини ▶ 7

Глобата за CEZ, EVN и E.ON е 3 млн. лв.

Новини ▶ 7

Съдът оправда братя Галеви

Weekend ▶ 20-21

Нощни танци край рояла

Печеливш
Бодуен Про

Директорът на най-голямата френска банка BNP Paribas Бодуен Про съобщава, че печалбата за третото тримесечие е надминала очакванията. Финансовата институция отбелязва най-голям ръст в банкирането на гребно и управлението на инвестиции. Печалбата за трите месеца до септември е нараснала с 46% до 1.9 млрд. EUR спрямо същия период на предходната година.

Губещ
Асен Христов

Председателят на надзорния съвет на "Еврохолд България" АД Асен Христов няма как да е доволен от продължаващите разпродажби по позицията на холдинга. Вчера книгата загуби още 6.3% от стойността си, като цената на затваряне се сви до 0.728 лв. за акция. По позицията на компанията бяха сключени 258 сделки за 363 892 лота. От началото на седмицата капитализацията на холдинга загуби 16.2%.

Мнения

► По темата "Дилма Русеф е новият президент на Бразилия". Българският народ може да се гордее с потомък като Дилма Русеф. Тя е много сериозна, компетентна и човешка личност. Дълъг живот на Бразилия, България и Дилма Русеф.

Ivan Pedrosa Jr.

► Бразилците се формират от смес от различни народи с различен произход. Не е случайно, че сега имаме за президент жена, която е с корени в България. Хората у нас имат по малко от всяка част на света. Това ни прави горди като народ и нация. Доказваме на света, че заедно сме по-добре.

Igor Salomao

Коментар

Прозрачност през замазано стъкло

„Законът за достъп до обществена информация се използва основно, за да узнаете неща, които в нормалния свят са публикувани свободно в интернет

СНИМКА SHUTTERSTOCK

pari.bg Топ 3

1 Молове изяждат моловете. Тенденцията търговците да пренасочват бизнеса си към новите обекти отнема клиенти и обороти от старите. Добрата новина за старите е, че това е само временно

2 "Брикел" ще си купува квоти, за да работи. Христо Ковачки трябва да закупи 650 хил. тона квоти възлероден диоксид, за да работи до април

3 Основните пенсионни промени остават за следващите управляващи. Формулата за съгласието в тристранния съвет е "всички еднакво недоволни"

Годишната заплата на британския премиер е 142 500 GBP, а на германския - 220 000 EUR и 22 000 бонус. Заплатата на Барак Обама е 400 000 USD преди облагане плюс 50 000 необлагаеми USD годишно за служебни цели. Мога да ви кажа дори точната годишна заплата на служителите в пресцентъра на Белия дом - 36 000 USD. Или пък на авторите на речи - 45 000. Според закон от 1995 г. Белият дом е длъжен да предоставя на Конгреса пълен списък на служителите - имена, позиции, годишна заплата. Данните са публични и са в сайта на президента.

Знаете ли точно колко е заплата на премиера на България обаче? Или на министрите? Може би сте чували Борисов да казва по един или друг повод, че взима "3200-

3300 лева", но каква е точната сума? Единият начин да разберете, е да прекарате много време в Гугъл, докато накрая установите, че "размерът на заплатите на министър-председателя, вицепремиерите и министрите са приравнени към основните месечни заплати на председателя на Народното събрание и председателяте на комисии...". След което идва следващият въпрос: Колко е заплата на председателя на парламента? И отново равене. Ако ви трябват обаче официално потвърдени суми, например за септември, начинът да разберете е... Законът за достъп до обществена информация, защото опитите за директен отговор ще ударят на камък. Процедурата отнема две седмици. Когато го получите, ще установите обаче, че ви е съобщена само

основната сума без възможните добавки и т.н. Защо? Ами не сте задали правилния въпрос с всички възможни уточнения.

Нещо подобно би се случило и ако попитате някое министерство например в кои хотели са провеждали семинари и други събития и колко им е струвало. След няколко седмици ще получите отговори, че събития не са организирани и пари от бюджета не са харчени. Ама как, казвате си, ето, миналия месец е имало три семинара по ОП "Регионално развитие"... И тогава си давате сметка, че не сте задали правилния въпрос. Трябвало е да конкретизирате, че питането е и за събитията по оперативни програми...

Иначе България е толкова прозрачна страна, че чак си има Закон за достъп до об-

ществена информация. Той се използва основно за да узнаете неща, които в нормалния свят са публикувани свободно в интернет. Въпросите от заявленията се тълкуват изключително по чиновнически маниер, така че внимавайте - някои неща за вас се подразбират от само себе си, но не и за чиновниците. Така че добре е към закона да се издаде и manual - подробни указания за ползване. Ако сте особено внимателни и настоятелни, може и да се докопате до нещо, от което да излезе добър материал. Но за всеки случай най-добре е да се преименува на Закон за затрудняване на достъпа до обществена информация. За да се знае за какво става дума.

P.S. Основната заплата на премиера е 3380 лв., на заместниците му - 3162 лв., а на министрите - 2944 лв.

Пари
НАЦИОНАЛЕН БИЗНЕСВСЕКИДНЕВНИК
WWW.PARI.BG
УЛ. КНЯЗ БОРИС I №161
София 1202
e-mail: office@pari.bg
информация: 4395800
Издава
Бизнес Медиа Груп ЕАД,
част от Bonnier Business Press

ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР И ГЛАВЕН РЕДАКТОР
Лилия АПОСТОЛОВА
4395802
lilia.apostolova@pari.bg
МЕНИДЖЪР РЕКЛАМА
Станислава АТАНАСОВА
4395851
stanislava.atanasova@pari.bg

РЕДАКЦИОНЕН ЕКИП
Зам. главен редактор
Иван БЕДРОВ - 4395838
ivan.bedrov@pari.bg
ДЪРЖАВНО УПРАВЛЕНИЕ
Филпа РАДИОНОВА - 4395866
philippa.radionova@pari.bg
Мила КИСЬОВА - 4395863
mila.kisiova@pari.bg
Дарина ЧЕРКЕЗОВА - 4395877
darina.cherkezova@pari.bg
Красимира ЯНЕВА - 4395876
krasimira.yaneva@pari.bg
Ани КОДЖАИВАНОВА - 4395845
ani.kodzhaivanova@pari.bg

КОМПАНИИ И ПАЗАРИ
Георги АНДРЕЕВ - 4395825
georgi.andreev@pari.bg
Мирослав ИВАНОВ - 4395894
miroslav.ivanov@pari.bg
Атанас ХРИСТОВ - 4395818
atanas.hristov@pari.bg
Георги ГЕОРГИЕВ - 4395868
georgi.georgiev@pari.bg
ТЕНДЕНЦИИ
Бяляна ВАЧЕВА - 4395866
biliana.vacheva@pari.bg
Рагостина МАРКОВА - 4395860
radostina.markova@pari.bg

Христо ЛАСКОВ - 4395841
hristo.laskov@pari.bg
Елена ПЕТКОВА - 4395857
elena.petkova@pari.bg
Рагослава ДИМИТРОВА - 4395823
radoslava.dimitrova@pari.bg
PARI.BG
Мария ВЕРОМИРОВА - 4395865
maria.veromirova@pari.bg
Иглика ФИЛИПОВА - 4395867
iglika.philipova@pari.bg
Елена ПУЛЧЕВА - 4395877
elena.pulcheva@pari.bg
Марина УЗУНОВА - 4395864

marina.uzunova@pari.bg
ФОТОРЕДАКТОР
Марина АНГЕЛОВА - 4395879
marina.angelova@pari.bg
ДОКУМЕНТАЦИЯ - 4395884
РЕКЛАМА - 4395872, 4395891
факс 4395826
АБОНАМЕНТ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ
4395835, 43 95 836
СЧЕТОВОДСТВО - 4395815
ПЕЧАТ: Печатница София ЕООД
ISSN 0861-5608

Цитат

„Аз не съм касиер и няма как да отворя касичката. Колкото и да протестираш, повече пари няма

► Финансовият министър Симеон Дянков по повод протестите около бюджет 2011

Число на деня

100

► млн. лв. допълнително да им бъдат отпуснати от бюджета за следващата година искат общините в България
Още по темата на стр. 6

Коментар

Радост моя, гордост моя

Тази седмица се чувствам особено. Чувствам се огромен, но не от преяждане и се чувствам опиянен, но не от преживане. С една дума - горд. Толкова горд, сякаш България е голяма като планета и сякаш средният коефициент на интелигентност на кабинета е над 120, което не е много, но все пак е нещо. Горд не толкова за това, че Южното Черноморие се очисти от 20 рибарски хижи (вероятно твърде луксозни и заснети от хеликоптер), не толкова за това, че председателят на Столичния общински съвет Андрей Иванов обяви, че има само 15, а не 60 имота, дори не и за това, че пенсионната реформа ще започне след следващите избори. Чувствам се горд, защото Дилма Русеф стана президент на Бразилия!

Тя е изключителна жена, наша слава и наша гордост. Чувала е, че баща ѝ бил български комунист, заминал на гурбет във Франция през 1922 и дори вероятно ще може да покаже на картата де е България, с което ще демонстрира на бразилците внезапна обща култура и ненужни познания по екзотични теми. Тя български не знае, но пък е била партизанка, което е особено важно за нашето национално самочувствие. Тя е една от нас. Когато тя управлява Бразилия, все едно я управляваме ние. „Една новина обиколи света!“ - протръбиха медиите. - „Дилма президент!“, „Дилма Русеф - желязната българка на Бразилия!“, „Дилма Русеф зарадва и Бразилия, и България“, „Победата на Дилма Русеф - повод за гордост в Габрово“, „Дилма Русеф - бразилската Маргарет Тачър с габровски корени“ (интересно кой ли е английският Бойко Борисов с бразилски корени), „Дилма Русеф: Чувствам се донякъде българка“. Толкова е грандиозно, че дори Яне Янев не успя да намери лоша дума да каже! Ето го нашия политически проект! Първанов няма какво да се напъва да събира около себе си политически маргинали и

Иван Стамболов®
http://sulla.bg

„Дилма Русеф български не знае, но пък е била партизанка, което е особено важно за нашето национално самочувствие

верни стари кучета (или стари верни кучета - както ви се харесва). Бойко Борисов няма какво да си поръчва розови рейтингови проучвания и да ги чете на Доган за заспиване. Станишев няма какво да разчесва подопашиято на белия кон, върху който си мисли, че ще се върне. Синята коалиция няма какво да се драпа по темето и да умува опозиция ли е или не и ако не, дали не изглежда като такава, и ако да, дали е правилно разбрана.

РЗС няма какво ежедневно да прави маймунджилъци, за да я забележат, а „Атака“ не е нужно да събира подписи за изключването на Франция от ЕС, защото била бивша колониална сила с преобладаващо мюсюлманско население. Нацията ще се консолидира около Дилма Русеф и България ще присъедини Бразилия като своя задокеанска територия! Бразилците ще станат европейски граждани, а македонците ще се пукнат от яд!

А ние, интелигенцията, ние, народните будители, ще се надуваме и ще се гордеем. Ще се гордеем, че сме измислили компютъра, че управляваме Бразилия и че най-гъзарските вещества на този свят са киселото мляко и розовото масло. А ако някой се сети да организира и изпращането на SMS-и по гореизложените въпроси, може и някой лев да изкараме. □

®Авторът е рекламен консултант

Скъпо

► Ръководители от системата на МВР и прокуратурата откриха новата сграда на ГДБОП на 7-и километър на „Цариградско шосе“. От ляво на дясно: директорът на пожарната Николай Николов, зам.-председателят на ДАНС Иван Драшков, вътрешният министър Цветан Цветанов (в гръб), премиерът Бойко Борисов, зам. зрагският прокурор на София Роман Василев и зрагският прокурор Николай Кокинов

СНИМКА МАРИНА АНГЕЛОВА

В броя четете още

Новини ► 9

Икономисти прогнозираят слаб ръст на инвестициите през 2011 г.

► Георги Прохаску

Пазари ► 12-13

Таванът на разходите по застраховките ще намали печалбата на брокерите

Пари

В ТЪРСЕНЕ НА ЕНЕРГИЯ

КАКВО СПИРА ВЕИ ПРОЕКТИТЕ В БЪЛГАРИЯ

18.11. ГРАНД ХОТЕЛ СОФИЯ

- Актуални промени в законовата рамка на ВЕИ
- Управление на проекти и предизвикателства
- Асоцииране и балансиране на интересите на бизнеса - дискусия

Спонсори:

Информация за събитието и програмата: 02/ 4395 855 www.pari.bg events@pari.bg

И нека пазарът в образованието

Новата рейтингова система на университетите най-последно дава на българското висше образование

Владимир е на 19 години и преди няколко месеца е завършил Търговската гимназия в Пловдив. Като човек с добра финансова подготовка бързо се ориентира към перспективната специалност „Счетоводен контрол“. В началото изборът на висше училище е очевиден. Възможността за отдаване на прословутия варненски студентски живот, и то далеч от зоркия поглед на родителското тяло, автоматично изстрелва Икономическия университет край морето на челна позиция. Като поразмисля, бургаският „Проф. Асен Златаров“ също се вписва в критерия. Спомня си, че е чувал за някакви скандали около Стопанската академия в Свищов, затова веднага задрасква вуза от списъка. В крайна сметка родителското тяло си казва думата и изборът се пренася между вечното дерби „СУ - УНСС“. Владимир е млад човек и не се доверява на лозунги като „най-стария“ и „най-добрия университет в България“. Последната и решаваща капка обаче е фактът, че в УНСС се записват повечето му бивши съученици.

Основанията за избор

Ако в горната история обективният елемент от процеса по взимане на решение ви се губи, имате право да се съмнявате. Владимир е полуизмислен герой, но по същия емоционален начин, базиран на слухове, предразсъдъци и впечатления, избират как да продължат образованието си повечето кандидат-студенти. Този път обаче проблемът не е в тях, а в пълната липса на обективна сравнителна информация за състоянието

Марина Узунова
marina.uzunova@pari.bg

на образователния пазар у нас. Добрата новина е, че този недостатък вече е в историята. Ако се беше родил година по-късно, Владимир щеше да е един от около 70-те хиляди завършващи през 2011 г. млади хора, които за първи път ще могат да инвестират във висшето си образование на базата на реални факти за 52-та вуза в страната.

Голямата промяна е представената вчера от министъра на образованието Сергей Игнатов рейтингова система на висшите училища в България. Поводите да сме толкова ентузиазирани са два. Първо, защото крайният продукт на широко обсъжданата рейтингова система многократно надмина очакванията на обществото и медиите. И второ, защото появата ѝ отбелязва рождената дата на истинския образователен пазар у нас.

„Разтърсваща“ иновация

Създател на финансираната по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2007-2013 г. интернет платформа на стойност 500 760 лв. е консорциум „ИОО-МБМД-С“. Под шапката му са институт „Отворено общество“, социологическа агенция МБМД, софтуерната компания „Сирма груп“ и специалисти от Министерството на образовани-

ето, младежта и науката (МОМН).

Важно е да се отбележи, че освен български сайтът има и огледален английски вариант. Първото нещо, което експертите ще ви кажат, е, че рейтинговата система не е класация. По-скоро - не е само една класация. Платформата работи с набор от 51 индикатора, групирани в 6 категории. Това дава възможност за пресяване и сравняване на условията в университетите по общо 52-те професионални направления. С други думи, Владимир може да види кои вузове от страната се класират най-високо в преподаването на финансови специалности. Идеята е, че всеки университет има област(и) на конкурентно предимство - отличното представяне в едно направление се компенсира от изоставане в друго и т.н. Затова, ако „попитате“ системата кое е най-доброто ВУЗ в страната, ще ви върне отговор „няма такава“.

Географският и учебен признак обаче са само част от историята. Същинската иновация е в предоставянето на детайлни статистически данни за реализацията на завършващите. Досега движението на тази информация, събирана от НОИ, беше едностранно и нито студентите, нито самите университети и кариерните центрове към тях знаеха как се реализират кадрите, които подготвят. Сега, ако приоритетът на Владимир е намирането на доходоносна реализация след дипломиране, той може да сравни нивата ѝ по направление „Икономика“ във вузове в страната. Освен това може да пресее факултетите с най-ниска безработица сред завършилите и да види

„**Университетите могат да бъдат класирани по 51 различни индикатори**

„**За първи път вузовете се оценяват по обективни статистически данни**

доколко тя се отклонява от стойностите ѝ в останалите звена на избрания университет. Ако пък бъдещият кандидат-студент има планове за изследователска дейност, тогава може да селектира вузовете по индикаторите от група „Научноизследователски процес“ (виж карето). В този случай удобно е да се изготви и класация по показателите за брой публикации на преподавател, библиотечните и лабораторните условия или пък наличието на система за оценяване. Уникалността на системата е именно в това разнообразие от класации „по поръчка“, които всеки потребител може сам да изготви в зависимост от интересите и нуждите си. А сред многото добри рейтингови платформи като тези в САЩ, Англия, Холандия и Германия българската е една от най-детайлните, лесни за работа и богати на свободно „скрояване“ спрямо индивидуалните потребителски „размери“.

Какво е образователен пазар и има ли той почва у нас

Първото важно следствие от предоставянето на толкова информация за висшите училища в България е отварянето им към пазара. Ос-

► Чрез заложената в рейтинговата система информация предлага шансове за добра реализация

новно изискване на всеки икономически агент е възможността да се направи информиран избор. В противен случай говоренето за инвестиции в образованието е само празни приказки. Инвестицията предполага условия за оценка на възвръщаемостта, ползите и възможностите, които ти отваря. Досега тя беше залагане „на сляпо“ на базата на слухове, впечатления и рекламни кампании. В този смисъл информацията в рейтинговата система изкарва разговора за висшето образование на светло.

От друга страна, открива се възможност за по-детайлното стратегическо планиране на самите университети. Досега те не просто не знаеха много неща за собствената си дейност (включително какво става с кадрите им), но и как стоят спрямо останалите вузове по ключови за кандидат-студентите индикатори. Новата информация може да е отправна точка за преценяване на собствените слаби и силни страни, а

оттам и накъде трябва да насочат усилията и инвестициите си. В резултат може да се стимулира процесът на специализация в областите с конкурентно предимство. Премахването на информационния дефицит би задържало част от кандидат-студентите в България, а английската версия подпомага достъпа на чуждестранните студенти до местното образование. В този смисъл платформата служи като рекламен сайт на българското висше образование.

Въпрос на постоянство

Ентузиазмът около новата рейтингова система е заслужено голям. Остава да видим дали думите на Вонегът, че никой не иска да се занимава с поддръжка, ще се опровергаят. Оттук нататък тази роля се пада на МОМН. А летвата с очакванията вече е вдигната доста високо. □

Адресът на системата е www.rsvu.mon.bg

► В изготвянето на рейтинговата система на висшите училища са участвали представители на бизнеса, неправителствения сектор, държавните институции и самите университети. От ляво на дясно: изпълнителният директор на институт „Отворено общество“ Георги Стойчев, директорът на направление „Публична администрация“ на „Хюлет-Пакард“ за Централна и Източна Европа Саша Безуханова, зам.-министърът на труда и социалната политика Красимир Попов и министърът на образованието Сергей Игнатов

заработи сега

обективна и детайлна картина

кандидат-студентите най-после ще разберат дали предпочитаната специалност

СНИМКИ ЕМИЛИЯ КОСТАДИНОВА

Методология

Обективна оценка

► Рейтинговата система е изготвена в български и английски вариант. Тя работи с общо 51 индикатора, групирани в 6 категории, като дава възможност за разнообразни класации по индивидуални предпочитания. Има подбран и готов „микс“ от най-важни според резултатите от социологическите допитвания индикатори като показателите за реализация и учебните условия по специалности.

► Затова с най-голяма тежест в класирането на университетите е групата „Реализация“ (30%), показваща реализацията на абсолвентите на пазара на труда.

► На второ място с 20% е групата „Учебен процес“. Също с 20% са индикаторите за „Научноизследователски процес“, докол-

кото част от дейността на висшите училища е не само да подготвят кадри за пазара на труда, но и да извършват научноизследователска дейност.

► 15% тежи групата „Престиж“, измерваща имиджа на съответния ВУЗ или направление сред студентите, преподавателите, работодателите, общественото мнение и завършилите. Интересно е, че тук са включени и оценките от дипломата за завършено средно образование на кандидат-студентите. Презумпцията е, че когато едно направление в даден университет привлича повече кандидати с отлични резултати, това говори, че се възприема като престижно от гимназистите.

► 10% тежи групата „Осигуряване на учебния процес“. Тя дава информация за материално-техническата база, наличието на библиотеки, лаборатории и карьерни центрове, обема

на библиотечния фонд, абонаменти за международни бази данни и т.н.

► С най-малка тежест (5%) е групата „Социално-битови условия“, измерваща възможностите и условията за стипендии, общежития и оценката, която студентите им поставят.

► Две трети от информацията в системата са на базата на статистически данни, подавани от Националния осигурителен институт, Националната агенция за оценяване и акредитация, МОМН и самите висши училища. Останалите индикатори са базирани на социологически изследвания, проведени с над 35 000 анкети. В рамките на две вълни е проучено мнението на извадка от 20 000 студенти. Запитани са също така около 30 000 преподаватели, работодатели, представители на общественото мнение и завършили студенти.

Европейските рейтингови системи все повече залагат на разнообразието

Класическото подреждане в една обща класация е отмиращ модел на Стария континент

Идеята за рейтинговите системи възниква по инициатива на медиите. Например в САЩ те са мощен продукт, който изданията предлагат на аудиторията. Затова форматът на най-известните оценъчни подреждания не е описателен или сравнителен, а на базата на класацията. Най-популярните годишни класации действат именно на този принцип. Това са QS World University Ranking на британското издание Times Higher Education и Academic Ranking of World Universities на шанхайския университет „Джао Тонг“. Те използват академични и изследователски индикатори, резултати от допитвания до работодатели, брой на позовавания в научни публикации и присъдени научни награди. Тежестта на всеки показател формира крайната стойност на университета по индексната скала. По този начин е възможно изготвянето на една класация на най-добрите университети в света или по региони, която е лесна за разбиране и достъпна за всеки потребител.

Опасностите на прекалената опростеност
Напоследък обаче тази

методология, която до известна степен забулва конкурентните предимства на всяко ВУЗ, все повече се подлага на критики. От една страна, прекомерният фокус върху 100-те или 200-те най-добри висши учебни институции отнема вниманието от останалите около 16 800 университета в света, алармира скоросен доклад на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие за това как класациите влияят на висшето образование. От друга страна, подрежданията започват да играят все по-голяма роля при кандидат-студентите в избора им на университет и при трети страни в решенията за предоставяне на акредитация или финансиране. С други думи, ако вузът ти е извън престижната селекция на Times Higher или „Джао Тонг“, вероятността да получиш спонсорство или да привлечеш повече студенти се свива значително. Неслучайно около 58% от университетите, проучени от изследователката в тази област Елън Хазелкорн, са недоволни от позицията, която заемат.

Хазелкорн предупреждава и за друг страничен ефект - превръщането на по-високото класиране в самоцелна политика. Авторката дава пример с американския университет „Бейлър“, чиято страте-

гическа цел за 2012 г. е причисляването към Топ 50 на класацията, изготвяна от US News. По подобен начин британското ВУЗ „Уорик“ си е поставило за мисия влизането в световния Топ 50 до 2015 г., а японското „Тохоку“ - в световния Топ 30 до 2017 г.

Обратно към разнообразието

За да се върне фокусът към областите, в които различните университети са силни, Европа все повече избягва изготвянето на класации от традиционния „чист“ вид. Новата ориентация е предлагането на широк набор от индикатори за по-свободно селектиране на базата на лични предпочитания. Т.е. моделът, на който се базира и българската рейтингова система. Например съвместната платформа на германския Център за развитие на висшето образование и вестник Die Zeit CHE ExcellenceRanking пресяват представянето на университетите според научната област, в която специализират.

Друга европейска тенденция, в крак с която се движи и българската платформа, е институционализирането на рейтинговите системи. По този начин се гарантира надеждност на информацията и устойчивост на системата, смятат експертите от българския екип. **П**

ACCESS Masters

Make the Difference!

ИЗЛОЖЕНИЕ НА МАГИСТЪРСКИ ПРОГРАМИ
СЕМИНАРИ И ПЕРСОНАЛНИ СРЕЩИ

СОФИЯ, 20 Ноември
Шератон София Хотел Балкан

Първокласни международни бизнес университети пристигат в София на 20 Ноември, за да представят своите специализирани магистърски програми!

- Семинари и персонални срещи с представители на бизнес университети
- Специализирани магистърски програми по маркетинг, мениджмънт, финанси и др.
- Персонални консултации

Регистрирайте се за безплатен вход www.accessmasterstour.com

Jobs.bg | кабината | econ.bg | pari.bg | Track | Diploma.bg | HELPOS.com

заработи сега

обективна и детайлна картина

кандидат-студентите най-после ще разберат дали предпочитаната специалност

СНИМКИ ЕМИЛИЯ КОСТАДИНОВА

Методология

Обективна оценка

► Рейтинговата система е изготвена в български и английски вариант. Тя работи с общо 51 индикатора, групирани в 6 категории, като дава възможност за разнообразни класации по индивидуални предпочитания. Има подбран и готов „микс“ от най-важни според резултатите от социологическите допитвания индикатори като показателите за реализация и учебните условия по специалности.

► Затова с най-голяма тежест в класирането на университетите е групата „Реализация“ (30%), показваща реализацията на абсолвентите на пазара на труда.

► На второ място с 20% е групата „Учебен процес“. Също с 20% са индикаторите за „Научноизследователски процес“, докол-

кото част от дейността на висшите училища е не само да подготвят кадри за пазара на труда, но и да извършват научноизследователска дейност.

► 15% тежи групата „Престиж“, измерваща имиджа на съответния ВУЗ или направление сред студентите, преподавателите, работодателите, общественото мнение и завършилите. Интересно е, че тук са включени и оценките от дипломата за завършено средно образование на кандидат-студентите. Презумпцията е, че когато едно направление в даден университет привлича повече кандидати с отлични резултати, това говори, че се възприема като престижно от гимназистите.

► 10% тежи групата „Осигуряване на учебния процес“. Тя дава информация за материално-техническата база, наличието на библиотеки, лаборатории и карьерни центрове, обема

на библиотечния фонд, абонаменти за международни бази данни и т.н.

► С най-малка тежест (5%) е групата „Социално-битови условия“, измерваща възможностите и условията за стипендии, общежития и оценката, която студентите им поставят.

► Две трети от информацията в системата са на базата на статистически данни, подавани от Националния осигурителен институт, Националната агенция за оценяване и акредитация, МОМН и самите висши училища. Останалите индикатори са базирани на социологически изследвания, проведени с над 35 000 анкети. В рамките на две вълни е проучено мнението на извадка от 20 000 студенти. Запитани са също така около 30 000 преподаватели, работодатели, представители на общественото мнение и завършили студенти.

Европейските рейтингови системи все повече залагат на разнообразието

Класическото подреждане в една обща класация е отмиращ модел на Стария континент

Идеята за рейтинговите системи възниква по инициатива на медиите. Например в САЩ те са мощен продукт, който изданията предлагат на аудиторията. Затова форматът на най-известните оценъчни подреждания не е описателен или сравнителен, а на базата на класацията. Най-популярните годишни класации действат именно на този принцип. Това са QS World University Ranking на британското издание Times Higher Education и Academic Ranking of World Universities на шанхайския университет „Джао Тонг“. Те използват академични и изследователски индикатори, резултати от допитвания до работодатели, брой на позовавания в научни публикации и присъдени научни награди. Тежестта на всеки показател формира крайната стойност на университета по индексната скала. По този начин е възможно изготвянето на една класация на най-добрите университети в света или по региони, която е лесна за разбиране и достъпна за всеки потребител.

Опасностите на прекалената опростеност
Напоследък обаче тази

методология, която до известна степен забулва конкурентните предимства на всяко ВУЗ, все повече се подлага на критики. От една страна, прекомерният фокус върху 100-те или 200-те най-добри висши учебни институции отнема вниманието от останалите около 16 800 университета в света, алармира скоросен доклад на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие за това как класациите влияят на висшето образование. От друга страна, подрежданията започват да играят все по-голяма роля при кандидат-студентите в избора им на университет и при трети страни в решенията за предоставяне на акредитация или финансиране. С други думи, ако вузът ти е извън престижната селекция на Times Higher или „Джао Тонг“, вероятността да получиш спонсорство или да привлечеш повече студенти се свива значително. Неслучайно около 58% от университетите, проучени от изследователката в тази област Елън Хазелкорн, са недоволни от позицията, която заемат.

Хазелкорн предупреждава и за друг страничен ефект - превръщането на по-високото класиране в самоцелна политика. Авторката дава пример с американския университет „Бейлър“, чиято страте-

гическа цел за 2012 г. е причисляването към Топ 50 на класацията, изготвяна от US News. По подобен начин британското ВУЗ „Уорик“ си е поставило за мисия влизането в световния Топ 50 до 2015 г., а японското „Тохоку“ - в световния Топ 30 до 2017 г.

Обратно към разнообразието

За да се върне фокусът към областите, в които различните университети са силни, Европа все повече избягва изготвянето на класации от традиционния „чист“ вид. Новата ориентация е предлагането на широк набор от индикатори за по-свободно селектиране на базата на лични предпочитания. Т.е. моделът, на който се базира и българската рейтингова система. Например съвместната платформа на германския Център за развитие на висшето образование и вестник Die Zeit CHE ExcellenceRanking пресяват представянето на университетите според научната област, в която специализират.

Друга европейска тенденция, в крак с която се движи и българската платформа, е институционализирането на рейтинговите системи. По този начин се гарантира надеждност на информацията и устойчивост на системата, смятат експертите от българския екип. **П**

ACCESS Masters

Make the Difference!

**ИЗЛОЖЕНИЕ НА МАГИСТЪРСКИ ПРОГРАМИ
СЕМИНАРИ И ПЕРСОНАЛНИ СРЕЩИ**

СОФИЯ, 20 Ноември
Шератон София Хотел Балкан

Първокласни международни бизнес университети пристигат в София на 20 Ноември, за да представят своите специализирани магистърски програми!

- Семинари и персонални срещи с представители на бизнес университети
- Специализирани магистърски програми по маркетинг, мениджмънт, финанси и др.
- Персонални консултации

Регистрирайте се за безплатен вход www.accessmasterstour.com

Jobs.bg | кабината | econ.bg | pari.bg | Track | Diploma.bg | HELPOS.com

Общините искат още 100 млн. лв. от бюджета за 2011 г.

Догодина няма да можем да изпълняваме важни публични услуги, предупреждават кметове

Поредното искане за повече пари от бюджета дойде от общините. Кметовете ще настояват за 100 млн. лв. допълнително финансиране от бюджета за следващата година между първо и второ четене на проектобюджета за следващата година, обявиха техни представители след среща със синдикатите. Синдикатите от своя страна обявиха готовност да съдействат и при това искане за повече разходи в бюджета.

Парите са необходими за ремонт на общинската пътна мрежа, зимното почистване и поддържането на инфраструктурата в населените места, обясниха представителите на общините. Освен това кметовете твърдят, че не могат повече да съкращават служителите, и искат увеличение на трансфера за издръжката на администрацията.

От децентрализация към централизация

Вместо обещаната децентрализация с този бюджет реално се пристъпва към централизация, коментира Дора Янкова, кмет на Смолян и председател на Националното сдружение на общините в Република България. Парите, планирани за общините през 2011 г., са 3.6% от БВП при 4.4% през 2008 г., посочиха от сдружението. С това оръзване има опасност гражданите да не получат редица публични услуги, след като държавата не отпуска достатъчно средства и прехвърля изцяло финансирането им към общинските бюджети, заяви Янкова. Тя припомни, че заради кризата собствените им приходи рязко са намалели и на практика общините са декапитализирани.

► В лобирването за повече пари за общините между първо и второ четене на бюджета ще се включат и синдикатите. Кметовете искат двубоцифрено число в милиони, което няма да разклати фискалната устойчивост на страната, заяви пресегателят на КНСБ Пламен Димитров в присъствието на пресегателя на сдружението на общините Дора Янкова

ЕМИЛИЯ КОСТАДИНОВА

За тази година общините ще получат 410 млн. лв. по-малко приходи от 2009 г., когато имаше спад от 300 млн. лв. спрямо 2008 г. Допреди кризата около 60% от собствените им приходи са идвали от данъка върху сделките с имоти на гражданите. След срива на пазара на недвижими имоти и спрялото кредитиране на този приходоизточник вече не може да се разчита. Отделно от това са паднали и постъпленията от отдаване под наем на общинско

имущество.

Не можем повече да покриваме с общинските приходи дейности, които държавата трябва да финансира, заяви кметът на Монтана Златко Живков. Това "балансиране" е довело и до голяма задлъжнялост. В момента 60% от общините имат просрочия на обща стойност 200 млн. лв.

Повече пари за пътища

Държавната субсидия за общинската пътна мрежа да се завиши от 42.5 млн. лв. на 50 млн. лв. настояват от сдружението на общините. След като трябва да закриваме училища и болници, искаме да осигурим добри пътища до тези, които ще останат да функционират, каза Дора Янкова.

Общинската пътна мрежа е 23 хил. км, което е 65% от всички пътища в страната. В същото време тези пътища са в изключително тежко състояние, а не се предвижда повече европейско финансиране за техния ремонт. С парите, предвидени в бюджета за 2011, реално се падат 1800 лв. на километър, което е над 5 пъти по-малко от реалната поддръжка, казват кметовете.

Те настояват парите за снегопочистване тази зима да се завишат от предвидените 14 млн. лв. на 20 млн.

лв. Парите, отпуснати за тази година, са били изчерпани още през първото тримесечие и за ноември и декември кметовете са принудени да трупат още неразплатените разходи по снегопочистването.

Кметовете определиха като обидно ниска предвидената капиталова субсидия за инфраструктурата в населените места. Те настояват тя да бъде завишена от 27.7 млн. лв. на 50 млн. лв.

Администрацията свита до краен предел

Според бюджетните разчети за 2011 г. общините ще трябва да съкратят общо 2000 свои служители. От 2008 г. досега администрацията е оптимизирана с 20%. След актуализацията на бюджета през тази година са били съкратени близо 1000 души. Възнагражденията на тези, които са останали на работа, са намалени с около 25%. Кметовете твърдят, че повече съкращения няма откъде да направят, и настояват трансферът за издръжката на общинската администрация да се завиши с 14 млн. лв. Почти половината от общините са с до 50 души администрация. Масова практика е един служител да съвместява до две-три функции за сметка на качеството на работата.

Мила Кисьова

Мнения

Хората не живеят само около магистрала "Тракия"

Рискуваме да имаме големи и хубави магистрали, а достъпът до тях да е като лунен пейзаж. Трябва да напомним на депутатите, че хората не живеят само около магистрала "Тракия" и че общинските пътища са 65% от пътната мрежа в България. Както и да им напомним, че 2011-а

е изборна година. Ако не се увеличат средствата за ремонт на общинските пътища, хвърковатата чета от депутати за изборите ще си счупи колите по тях. Така дори ще спестим средства от нови автомобили на депутатите.

► Златко Живков, кмет на Монтана

Ние сме скромни в исканията си

Дадохме шанс една година на правителството. Но в бюджета за 2011 г. виждаме, че обещанията за реформи в местните финанси няма как да се случат. След като една година водихме дебат част от подоходния данък да постъпва в бюджетите на общините и имаше обещание, в проектобюджета това не е предвидено. Смятаме, че сега сме

безкрайно скромни в исканията си. Нека между първо и второ четене на проектобюджета народните представители да свалят партийните си дрешки и да осигурят елементарните публични услуги, които трябва да се дават на местно ниво.

► Дора Янкова, кмет на Смолян и пресегател на Националното сдружение на общините в Република България

Конкретно

Какво искат кметовете

7.5

млн. лв. допълнително за ремонт на общинските пътища

6

млн. лв. повече за снегопочистване

22

млн. лв. повече капиталова субсидия за инфраструктурата в населените места

14

млн. лв. увеличение на

трансфера за работни заплати на общински служители, за да не се правят повече съкращения

12

млн. лв. за целодневното обучение на първокласниците и задължителната предучилищна подготовка на 5-годишните деца

44

млн. лв. за програмата "Оптимизация на училищната мрежа", подобряване на професионалното образование и подмяна на ИКТ

7.8

млн. лв. за здравните кабинети в детските ясли и градини

Енергийните оператори получиха общо 3 млн. лв. глоби от държавата

Енергийният регулатор наказва дружествата заради открити нарушения при техните одити

Сумите, с които Държавната комисия за енергийно и водно регулиране (ДКЕВР) ще глоби трите електроразпределителни дружества, опериращи на българския пазар, вече са известни. Най-сериозна санкция с девет акта ще отнесе компанията, която осигурява електричеството на Западна България - CEZ. Сумата на наложената глоба на чешкото дружество е 1.3 млн. лв. Другите две компании - E.ON и EVN, които обслужват съответно североизточната и югоизточната част на страната, ще трябва да платят на регулатора 920 хил. лв. и 750 хил. лв. Германският оператор E.ON има осем наказателни постановления, а австрийският EVN - шест.

Възраженията

И от трите дружества обявиха, че ще обжалват решенията на енергийния регулатор. Според E.ON голяма част от обвинението на ДКЕВР са неоснователни, тъй като нарушенията не оказват никакво влияние върху клиентите. От австрийския оператор EVN смятат, че констатациите на ДКЕВР нямат отношение към качеството на услугите, за което досега са вложили 700 млн. лв., и не засягат интересите на клиентите.

Преди време председателят на ДКЕВР Ангел

Семерджиев съобщи, че за нарушенията си енергийните оператори може да бъдат глобени между 20 хил. и 1 млн. лв.

В търсене на гафове

Енергийният регулатор направи одити през лятото в трите електроразпределителни компании по разпореждане на министър-председателя Бойко Борисов. При проверките бяха констатирани нарушения, които противоречат на дадените лицензи на операторите. Едно от обвиненията на комисията беше, че изнасянето на външни услуги към дъщерни фирми на дружествата е сериозно нарушение. Докладът от регулаторните одити беше предаден и в прокуратурата.

Двоен стандарт

Докато държавата реши да е строга по отношение на дейността на електроразпределителните дружества, преди време тя отказа да глоби Националната електрическа компания (НЕК).

При направен одит в компанията след аварията с електричеството по морето стана ясно, че вместо да инвестира в подобряване на сигурността на мрежата, НЕК е наливала средства в нови проекти, като АЕЦ "Белене". Въпреки че не е насочвала инвестициите си в правилна посока, енергийният регулатор реши, че това не е нарушение, заслужаващо налагането на санкции.

Елина Пулчева

► След няколко месеца чакане сумите, с които ДКЕВР ще глоби енергийните дружества, станаха ясни

СНИМКА ЕМИЛИЯ КОСТАДИНОВА

Съдът оправда братя Галеви

Според съда бизнесмените са невинни по всички обвинения

Кюстендилският окръжен съд произнесе оправдателни присъди за Пламен Галев и Ангел Христов, известни като братя Галеви. Те и още петима души

бяха обвинени в участие в престъпна група за изнудване и принуда. Съдът отхвърли като неоснователни и гражданските искове срещу дупнишките бизнесмени.

Вместо затвор

Прокурорите по делото обявиха, че ще обжалват решението на съда. В понеделник

прокуратурата поиска осем години затвор за дупнишките бизнесмени, както и налагане на глоби - за Пламен Галев 16 хил. лв., а за Ангел Христов 14 хил. лв., както и конфискация на една втора от имуществото им.

От бизнесмени до кандидати-депутати

Пламен Галев и Ангел Христов бяха задържани при мащабна операция в Дупница в края на 2008 г. Дни след внасянето на обвинителния акт през лятото на 2009 г. те бяха освободени от ареста, защото бяха кандидати за депутати на парламентарните избори. Пламен Галев беше независим кандидат, а Ангел Христов - в листата на Партия за Либерална Алтернатива и Мир (ПЛАМ). Делото беше възобновено през септември същата година. Следващото ще е пред Софийския апелативен съд.

► Ангел Христов

СНИМКА МАРИНА АНГЕЛОВА

Филупа Рагионова

Пари

Вестник "Пари" търси:

- Икономически редактор
- Икономически репортер

Ако проявявате интерес, моля, изпратете автобиография и кратко мотивационно писмо (не по-дълго от 1/2 страница).

За контакти job@pari.bg

Закон раздели бизнеса още преди да влезе в сила

БТПП се опасява, че Законът за браншовите организации в земеделието може да доведе до задължително членство

Преди да има приет общ закон за браншовите организации, Министерството на земеделието и храните се опитва да наложи някакъв ред сред обединенията в земеделието. Специалният закон вече е одобрен от правителството и е внесен в парламента. Там обаче той все още не е гласуван. Според него браншовите организации трябва да се разделят на производствен - животновъди, пчелари, лозари, за преработка на мляко, месо и т.н. - и на регионален принцип. Трябва да има и национално представителни организации, които да говорят от името на членовете си на срещите с властта. Мненията за проекта за закон за браншовите организации в земеделието обаче са противоречиви.

Страховете

Представителите на БТПП се опасяват, че законът може да доведе до задължително членуване и до възможност за намеса на държавни органи в работата и подготовката на станащища. На среща със заместник-министъра на земеделието Цветан Димитров председателят на палатата Цветан Симеонов е препоръчал управляващите още веднъж да помислят дали не е

по-подходящо да се ускори приемането на общ закон за браншовите организации и при нужда да се регулира и този сектор. Освен това според представителите на БТПП законопроектът за браншовите организации в земеделието е твърде тясно фокусиран върху постигане на целите за финансиране от европейски източници. В същото време не се отчитало съществуването на браншовите организации в сектора. От палатата имат още една критика към проекта - липсват критерии за оценка на представителността на отделните организации по броя на членовете и на заетите във всеки сектор. Такива изисквания има при всички процедури за признаване на представителност за работодателски организации, обясняват от БТПП.

„Вече 8-10 години се работи по общ закон за браншовите организации, а сега се предлага отделен за земеделците. Това става, при положение че в края на миналата година работодателските организации приеха последните варианти на общия проектозакон“, коментира Милчо Бошев от Асоциацията на производителите на безалкохолни напитки, която е член на

►Твърде много организации защитават правата на животновъдите и месопереработвателите, а трябва да е ясно кой да участва на преговори на гържовно ниво и да защитава правата им

СНИМКИ БОБИ ТОШЕВ

БТПП. Според него законът за браншовите организации в земеделието имал за цел да обедини в организации производителите на земеделска продукция.

Кой да се среща с министъра

Точно заради тази цел

обаче Господин Господин от Браншовия съюз на животновъдите в България подкрепя законопроекта. „В проекта има някои недоделени неща, но е по-добре да бъде приет. В животновъдството има около 20 браншови организации, а трябва да

има една, в която да влизат всички и тя да е национално представителна“, твърди Господинов.

Според него само така ще е ясно с кого трябва да разговаря министърът например при криза в сектора. „Ако не ни харесва ръководството на предста-

вителната организация, можем да го сменим.

Обаче сега често се случва, като има криза в сектора, да се дърляме един друг и да не успяваме да си защитим позициите добре“, обясни Господинов.

Красимира Янева

Без спецкомисии за имотите на Цветанов и Иванов

►Андрей Иванов заяви, че е съгласен резултатите от проверката на НАП да бъдат оповестени публично

Еднакви сценарии се разиграха в парламента и в Столичния общински съвет

Няма да се създават временни комисии, които да изясняват имотното състояние на вицепремиера и министър на вътрешните работи Цветан Цветанов и на председателя на СОС Андрей Иванов. Първото предложение за това беше отхвърлено в парламента. Около час и половина по-късно и общинарите отхвърлиха предложението на БСП за създаване на временна комисия.

Съвпадения

След това се случиха отново две еднакви събития. В парламента ПГ на „Коалиция за България“ даде пресконференция. Същото сториха и червените съветници на „Московска“ 33.

Депутатите обявиха, че ще сезират главния прокурор за престъпления, извършени от вицепремиера Цветан Цветанов. Става дума за договори, сключени с „Топлофикация-София“, докато Цветанов е бил зам.-кмет по сигурността в Столичната община. Съветниците от БСП обаче обявиха, че те не са нарекли председателя на СОС Андрей Иванов престъпник и не го атакували.

Угар

Именно съветниците от БСП обаче внесоха искането за създаване на временна анкетна комисия, която да проучи имотното състояние на Иванов. Освен това червените поискаха той да отстъпи председателското си място на някой от заместниците си, докато тече проверката срещу него на комисията. Някоя друга политическа сила в градския парламент не подкрепи БСП. ДСБ и СДС поискаха председателят

на СОС да бъде изслушан от комисията по етика на съвета, но това предложението беше отхвърлено. ГЕРБ бяха против създаването на комисии, защото вече била започнала проверка на НАП и това е институцията, която може да се произнесе за доходите и имуществото на Андрей Иванов. „В този случай ще подкрепя ГЕРБ, защото те са прави“, обяви Владимир Каролов от НДСВ. Благодарение на 46 общински съветници предложението на червените беше отхвърлено и Иванов остана на поста председател на СОС. Той обяви, че е съгласен резултатите от проверката на НАП да бъдат обявени публично.

Съмнения за договорки

Червените депутати обаче се съмняват в ефикасността на проверката на Цветан Цветанов. Корнелия Нинава обясни, че шефът на НАП посещава по време

на проверката кабинета на министъра и съгласува с него действията на подчинените си. Според Антон Кутев от БСП никоя банка няма да отпусне 30-годишен кредит на човек, който да го изплаща, докато стане на 76 години. „Не правете българските граждани на балами“, каза Кутев. Цветанов контрира, че е единственият политик, който е дал съгласие да му бъдат проверени всички сметки. След това се пошегува така: „Може би ще бъде най-чистият кандидат за президент.“

Заради постоянните скандали през годините за имотите на различни представители на властта от „Атака“ предложиха създаването на постоянна комисия в Народното събрание за установяване на имуществото на всички президенти, министри, заместник-министри, председатели на партии и техните деца.

Красимира Янева

Икономисти прогнозируют слабо увеличение на инвестициите и растежа догодина

Българската икономика ще приключи годината на 0 или -0.2%, смятат експертите от Центъра за икономическо развитие

Чуждестранните инвестиции в България ще достигнат 2 млрд. EUR до края на годината, а през 2011 г. ще се увеличат с около 20%. Прогнозата е на Центъра за икономическо развитие (ЦИР) и ако тя се сбъдне, през 2010 г. ще бъде отчетен спад от около 30% на годишна база, а догодина - първата положителна промяна в потока на чуждестранните вложения в страната от 2008 г. насам. „Прогнозата е реалистична“, коментира изпълнителният директор на Българската агенция за инвестиции (БАИ) Борислав Стефанов. Прогнозираното увеличение с около 400 млн. EUR до 2.4 млрд. EUR обаче ще е символично на фона на инвестициите от близо 6.7 млрд. EUR през 2008 г. и 3.3 млрд. EUR през 2009 г.

Освен това икономистите очакват тази година да завърши с нулев или дори леко отрицателен растеж на икономиката. През пролетта повечето от тях твърдяха, че вероятно ръстът на БВП ще е около 1%.

► Чуждестранните инвестиции, свързани с аутсорсингови или офшоринг дейности, имат потенциал за растеж, казват от Българската агенция за инвестиции

СНИМКА ЕМИЛИЯ КОСТАДИНОВА

Според ЦИР прогнозата на правителството за растеж за следващата година от 3.6% е невъзможна и очакват той да е най-много 2 до 2.5%.

На приливи и отливи
Към края на август инвестициите в България са 835.9 млн. EUR, като основната част от тях са свързани с промишлеността и енергетиката. Размерът им е над два пъти

по-малък в сравнение с резултатите от предходната година, когато е достигнат резултат от 2.1 млрд. EUR. На практика разликата е основно за сметка на спада на вложенията във финансовия сектор. Той обаче традиционно се активизира към края на годината, което важи и за търговията, а като се вземе предвид и това, че данните ще бъдат до-

пълнително коригирани в началото на 2011 г., да се постигне резултат от 2 млрд. EUR е обективно, обясняват експертите.

Евентуалният ръст догодина зависи главно от политиката на правителството за насърчване и привличане на инвеститори, казват от ЦИР. Стефанов обяснява, че догодина акцентите ще бъдат свързани с насърчване на

инвестициите в сферата на услугите и промишлеността. Според него добър потенциал за привличане на нови вложения има по отношение на аутсорсинга и офшоринга на дейности. От друга страна, финансовият сектор, търговията и недвижимите имоти са сфери, върху които не може да се влияе пряко, и затова резултатите зависят по-скоро от световните тенденции.

Това съвпада и с наблюденията на ЦИР, които отчитат, че двигател на възстановяването на икономиката е промишлеността. Според икономистите скоростта на възстановяване в краткосрочен план ще е пряко свързана със скоростта на възстановяване на услугите, тъй като те имат преобладаващ дял в БВП.

Малко, но от сърце

В края на третото тримесечие икономиката ще регистрира първия следкризисен ръст на годишна база, но той ще е слаб - около 1%, прогнозируют още от ЦИР. Този резултат, както и очакваното подобрене на данните за последните три месеца от годината няма да са достатъчни, за да приключим 2010 г. с ръст на икономиката. „Запазваме първоначалната си прогноза, че икономическият ръст ще е нула или -0.2%“,

казва Прохаски. Според него дори и догодина не можем да очакваме повече от 2-2.5% увеличение, т.е. заложената прогноза от 3.6% в бюджет 2011 няма да се случи.

„Ясно е, че теглени от световните тенденции за преодоляване на кризата, ще подобрим и собствените си резултати. Въпросът е какъв растеж можем да постигнем през следващите няколко години. На нас ни трябва голям растеж, а това може да се постигне само със сериозни инвестиции, реструктуриране и обновяване на икономиката“, коментира Прохаски.

Ключови прогнози

Промишлеността е водещ сектор, който расте от няколко тримесечия, строителството е около нулата с очаквания да влезе в етап на растеж, търговията е във фаза на спад, но и той намалява във времето и се очаква в края на четвъртото тримесечие дори да отчете ръст, обобщават от ЦИР.

Към момента натрупаната инфлация е 2.7%, като до края на годината тя може да надхвърли 3%, но няма да достигне повече от 3.5%. Вероятно това ниво на инфлация ще се запази и през следващата година, прогнозируют икономистите.

Дарина Черкезова

Надяваме се да грешим и резултатите да са по-добри

Данъците в България може да са ниски и това да привлича инвеститорите, но от друга страна, те все още се оплакват от това, че административните бариери пред бизнеса са високи, а процедурите за получаване на някои разрешителни са тежки. Работата на съдебната система също е важен фактор, който влияе върху интереса на чуждестранните инвеститори към България. Правителството трябва да провежда активна външноикономическа политика, за да стимулира бизнеса да проявява интерес към България. Нужна е и адекватна

Георги Прохаски,
председател на Центъра за икономическо развитие

активна политика за стимулиране на иновациите. Прогнозата за ръст от 20% на инвестициите през 2011 г. не е много положителна, надяваме се да грешим и резултатите да са по-добри. Това би могло да стане само с адекватна правителствена политика.

Услугите имат най-голям потенциал за привличане на нови инвеститори

Реалистично е да отчетем 2 млрд. EUR преки чуждестранни инвестиции за 2010 г. Надявам се, че ще успеем да постигнем и 20% ръст през следващата година. Трябва да се има предвид, че чуждестранните инвестиции условно може на бъдат разделени на два потока - на такива, на които може да се влияе и ще положим усилия, за да привлечем повече, и на такива, върху които държавата не може да влияе, тъй като са свързани с глобалната ситуация. Правителствената политика догодина ще е свързана

Борислав Стефанов,
изп. директор на Българската агенция за инвестиции

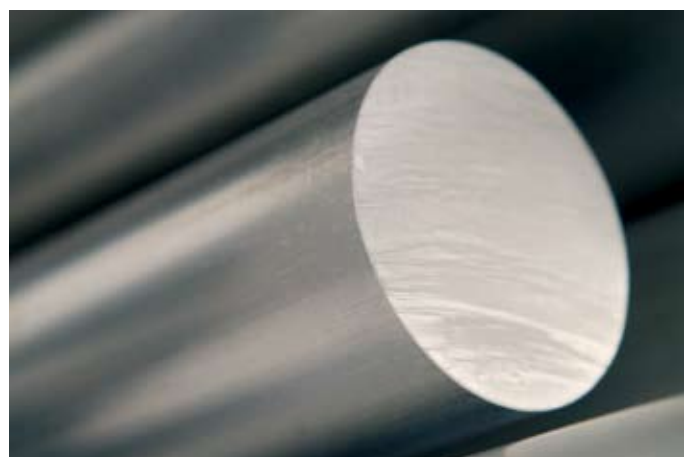
„**Финансовият сектор, търговията и недвижимите имоти са сфери, върху които не може да се влияе пряко**

с действия за увеличаване на инвестициите основно в сферата на услугите. С голям потенциал са възможностите за развитие например на аутсорсинг и офшоринг в България. Ще се опитаме да привлечем повече инвестиции и към някои видове производства.

От друга страна, финансовият сектор, търговията и недвижимите имоти са сфери, върху които не може да се влияе пряко. Какво ще се случи с инвестициите от тези области, зависи от развитието

на капиталовия пазар и кредитната политика на финансовите институции. Ако има положителни тенденции, можем да очакваме ръст дори и по-голям от 20%.

През последните няколко месеца има засилен интерес на инвеститори от Китай и Корея. Делът на вложенията оттам към момента е сравнително малък, но вече се говори за големи бъдещи проекти. Надявам се, че догодина ще привлечем и нови инвеститори оттам, тъй като потенциалът е голям.

АЛКОМЕТ АД поздравява всички свои колеги по случай 5^{ти} ноември – професионалния празник на металурга.

ALCOMET
providing opportunities

Новите икономики се ядосаха на решението за печатане на долари

Федералният резерв ще инвестира още 600 млрд. USD в щатски държавни ценни книжа

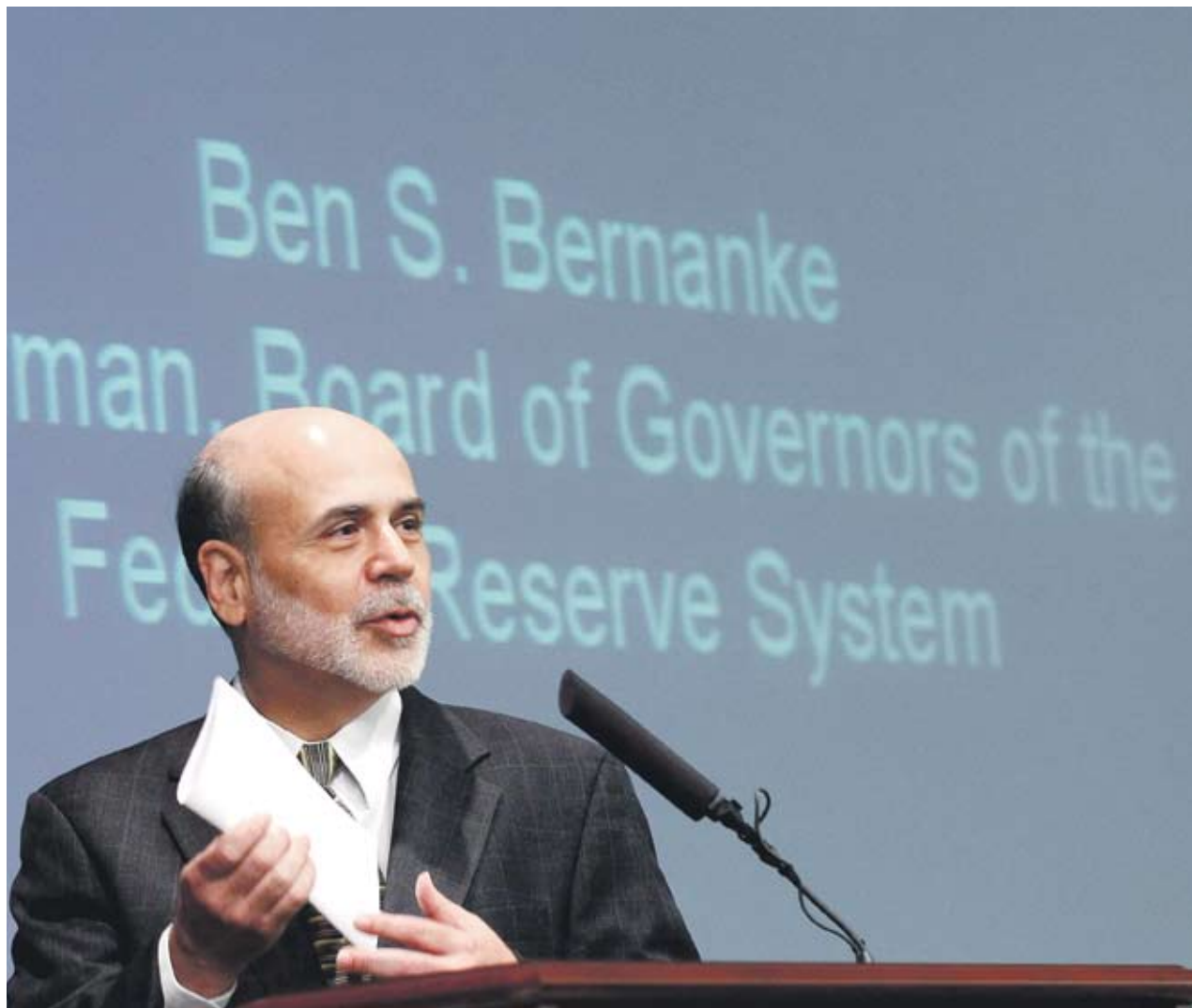
Федералният резерв обяви втори кръг от мерки в подкрепа на икономиката, като реши да инвестира 600 млрд. USD в държавни ценни книжа. Механизмът, известен като QE2, на практика означава печатане на пари и вложането им в облигации. Макар и очаквана, поредната намеса ядоса нововъзникващите държави. Решението на Фед ще доведе до поевтиняване на долара, в резултат на което местните валути ще поскъпнат, а страните може да станат обект на приток на спекулативни капитали.

План за действие

Сумата от 600 млрд. USD, която ще бъде налята в икономиката, представлява около 4% от годишния брутен вътрешен продукт на САЩ. Освен това Фед ще реинвестира освободените средства от ипотечни облигации, с което общата сума ще достигне 850-900 млрд. USD. Средствата ще бъдат вложени в държавни облигации на части, като всеки месец до средата на следващата година централната банка ще купува ценни книжа за около 110 млрд. USD.

Обяснима намеса

Планът цели да стимулира потреблението, заетостта и икономиката като цяло. Решението си Фед обоснова с факта, че възстановяването в САЩ остава бавно. Макар че от 15 месеца насам щатската икономика официално не е в рецесия, растежът се запазва на ниво от около 2%. В същото време целта на централната банка е да засили темпа до около 2.5%. Безработицата продължава да бъде близо до 10%, компаниите все още не наемат хора, имотният пазар е в стагнация, а потреблението почти не се е увеличило. Затова и решението на Фед беше очаквано от пазара, като залози се правеха са-

46.4

► млрд. USD гостигнаха паричните потоци към нововъзникващите пазари за последната година спрямо 9.4 млрд. USD през 2009 г.

► **Заради слабите икономически данни на САЩ председателят на Федералния резерв Бен Бернанке беше принуден да предприеме втора серия от мерки за стимулиране на растежа и заетостта**

СНИМКА REUTERS

мо за конкретната сума на намесата.

Баланс

Това е втората такава програма, предприета от Фед от началото на кризата. През 2008 г. централната банка за пръв път приложи механизма QE, когато в икономиката бяха инжектирани общо 1.7 трлн. USD. В момента балансът на Фед, който показва инвестициите на централната банка, е в размер на 2.3 трлн. USD. Това е почти три пъти повече, отколкото към края на 2007 г.

Банкери отвърщат на угара

Централните банкери и ръководителите на редица нововъзникващи страни не останаха равнодушни към поредната намеса на Федералния резерв. От

Китайската централна банка коментираха, че ако не се предотврати неконтролираното печатане на световни валути като долара, това неизбежно ще доведе до валутна война. Министерството на финансите на Южна Корея съобщи, че "агресивно" ще обмисли мерки за ограничаване на капиталовите потоци. От Бразилия пък дойде предупреждението, че страната може да отговори по същия начин на действията на Фед. Тайланд обмисля координирани действия с централните банки на съседните страни, за да предотврати евентуалния приток на спекулативни пари в региона. Същата информация дойде и от страна на Малайзия. Турция предупреди, че мерките на Фед може да предизвикат насрещна реакция, и по-

съветва централната банка на САЩ да помисли дали наливането на пари на пазара няма да донесе повече вреди, отколкото ползи.

Авансови мерки

Някои от тези държави вече взимат мерки срещу негативните ефекти от подобни мерки. Анкара от известно време активно купува валута с цел да ограничи поскъпването на лирата спрямо щатския долар. Бразилия пък през последните няколко седмици предприе действия за ограничаване на поскъпването на местната валута с помощта на пряка интервенция на пазара и двойно увеличаване на данъка върху портфейлните инвестиции. Аналогични мерки бяха обявени и от Колумбия.

Паричните потоци към нововъзникващите пазари

наистина са значителни. За последната година те са достигнали 46.4 млрд. USD в сравнение с 9.4 млрд. USD за предходния период, показват данни на EPFR.

Обратен завой

Допреди няколко месеца Федералният резерв следваше политика на оттегляне на стимулите. През пролетта лихвата по заемите за търговските банки беше вдигната от 0.50 на 0.75%, а изкупуването на обезпечени с ипотека облигации беше прекратено. На два пъти - през март и юли, председателят на Фед Бен Бернанке заяви пред Конгреса, че рекордно големите стимули ще бъдат намалени.

Със забавянето на възстановяването обаче централната банка направи обратен завой и през август обяви, че ще реинвестира прихо-

дите от ипотечни книжа при падеж, като минималната сума за вложения в активи беше определена на 2 трлн. USD. На срещата в Джаксън Хоул в края на същия месец Бернанке загатна, че е възможна нова намеса на централната банка. Ясно беше обаче, че решение няма да има, преди да минат междинните избори на 2 ноември. Новото мнозинство на републиканците в Долната камара и намаленото предимство на демократите в Сената лишиха правителството от възможността да похарчи още средства за икономически стимули. Като се вземе предвид и че лихвите в САЩ вече са практически нулеви, на централната банка не й останаха много механизми за намеса. Освен печатането на пари.

Иглика Филипова

Притеснения Ниската инфлация крие рискове от стагнация

► Ниската и намаляваща инфлация в САЩ е едно от големите притеснения на централната банка.

► През септември беше отчетена инфлация от 1.2% на годишна база спрямо 1.3% през август.

► В същото време Фед има за цел да поддържа нивото между 1.7 и 2%, което ще гарантира максимална заетост и стабилни цени.

► Спадът на инфлацията

обаче увеличава риска от дефлация, което би увеличило дълговите разходи, като в същото време ще намали приходите и печалбите.

► Това от своя страна може да доведе до нови съкращения на работници и допълнително да окаже натиск върху търсенето.

► Прег Washington Post председателят на Фед Бен Бернанке коментира, че в най-крайния случай ниската инфлация може да се превърне в дефлация, което ще доведе до продължителна икономическа стагнация.

ЕЦБ няма да променя основната лихва

Въпреки агресивната намеса на централната банка в САЩ европейската демонстрира спокойствие

Европейската централна банка (ЕЦБ) няма намерение да променя лихвите засега, тъй като смята нивата да се "подходящи". Това съобщи председателят на институцията Жан-Клод Трише, след като управителният съвет вчера реши да запа-

зи основната лихва непроменена на 1%. Така ЕЦБ демонстрира спокойствие въпреки агресивната намеса на Федералния резерв на САЩ и рекордно високата доходност, достигната от ирландските държавни облигации заради очакваното допълнително съкращаване на бюджетните разходи. Междувременно курсът на еврото достигна деветмесечен връх спрямо долара.

На Острова

Без решение за промяна на основната лихва завърши

и срещата на британската централна банка. Лихвата върху резервите на търговските банки остава 0.5%, съобщи от Bank of England. Това ниво беше прието през март 2009 г. и оттогава не е променяно. Комитетът по паричната политика реши да запази и обема на програмата за покупка на активи в размер на 200 млрд. GBP.

Поглед към Япония

Японската централна банка също не се очаква да обяви допълнителни мерки в

подкрепа на икономиката при приключването на двудневната си среща днес. Предварително планираните за средата на ноември обсъждания бяха изтеглени напред, за да може банката да реагира в случай на сериозен ефект върху йената от решението на Федералния резерв. Тъй като намесата на Фед обаче беше очаквана от пазарите, обявеното наливане на пари в държавни облигации не доведе до съществена промяна в курса на японската валута.

Разрастване**„Софарма” прави дружество в Полша**

Фармацевтичният холдинг „Софарма” АД ще си направи търговско дружество в Полша, стана ясно от съобщение на компанията до инвеститорите на БФБ. Целта на българския

лекарствен производител е да засили присъствието си на полския пазар. „Софарма Варшава” ООД, което ще е 100% собственост на „Софарма” АД, ще бъде ангажирано с продажбата на продуктите на синия чип в Полша. През октомври 2010 г. „Софарма” отчете 1% ръст на продажбите на годишна база. Износът на компанията се е повишил

с 4%, а продажбите в България са се свили с 4%. За януари - октомври 2010 г. продажби са се повишили със 17% на годишна база. Вчерта в 6 сделки бяха прехвърлени 658 лота на „Софарма”. Книжката на синия чип се повиши с 0.1% до 3.899 лв. за акция. Пазарната капитализация на компанията достигна 506.87 млн. лв.

КОМПАНИИ И ПАЗАРИ**„Приста Ойл” финансира експанзията си с 50 млн. EUR**

Холдингът и дъщерното му дружество „Монбат” ще получат общо 65 млн. EUR заеми от ЕБВР, за да разширят дейността си зад граница

„Приста Ойл холдинг” ще получи 50.5 млн. EUR заем от Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР), за да финансира експанзията, съобщиха от компанията. Заемът ще бъде отпуснат на едноличния собственик на капитала на холдинга - холандското „Приста Ойл Груп” ООД.

Разрастване з ад граница

Холдингът ще използва голяма част от средствата за изграждане на мрежа от пунктове за смяна на масла в страните от Централна и Източна Европа и Турция. Дружеството планира да построи и завод за производство на антифриз, течност за чистачки, спирачна течност, който ще се изгради на производствената площадка на „Приста Ойл” в с. Равно поле. Освен нов завод „Приста Ойл” ще модернизира и ще добави нови мощности към съществуващите линии за производство на маслата „Приста” и „Валволин”. От компани-

ята обясняват, че това се налага заради нарасналото търсене на продукцията им. Предвидени са средства и за инвестиции в унгарското предприятие „Богдани Петрол”, което „Приста Ойл” купи през 2008 г. „Заемът ще ни позволи да реализираме окончателно стратегията на „Приста Ойл” на пазарите в Централна Европа и Турция”, каза Пламен Бобоков, председателя на управителния съвет (УС) на „Приста Ойл холдинг”.

Дъщерното дружество

Публичното „Монбат” АД, което е в портфейла на „Приста Ойл”, също съобщиха, че преговаря с ЕБВР и ще изтегли 15 млн. EUR кредит. Дружеството ще вложи средствата основно за повишаване на производствения капацитет и завършване на трета рециклираща мощност. Финализирането на инвестиционната програма ще даде възможност да се рециклират повече акумулатори. „Повишаването на

производствения капацитет и положителните финансови резултати са важни за апетита на инвеститорите”, коментира Атанас Бобоков, председател на УС на „Монбат”. По думите му заемът ще даде възможност на компанията да се утвърди като водещ производител с грижа за околната среда.

В унисон с падащите индекси вчера акциите на „Монбат” се понижиха с 0.32%. По позицията на дружеството, което е в базата на бенчмарка Sofix, бяха сключени 16 сделки, в които 2841 лота смениха собственика си, а цената на затваряне се понижи до 6.20 лв. за акция.

Ниската ликвидност и търсенето на по-добра цена накара „Монбат” да поиска да качи книжката си за търговия и на европейски капиталов пазар. Все още не е ясно на кой пазар ще се листне компанията, но Атанас Бобоков каза за в. „Пари”, че трите фаворита са борсите в Германия, Австрия и Полша. □

► **Повишаването на производствения капацитет е важен за апетита на инвеститорите, каза Атанас Бобоков, председател на УС на „Монбат”**

СНИМКА МАРИНА АНГЕЛОВА

Globul отчете повече клиенти, но по-малко приходи

► **Харис Коцибос, изп. директор на „Космоте България мобайл”**

СНИМКА ЕМИЛИЯ КОСТАДИНОВА

Средното месечно потребление на клиентите на телекома е 141 минути, а средният приход от един потребител - 17,1 лв.

Globul отчете спад на приходите си за третото тримесечие на годината въпреки увеличаването на абонатите си. Общите приходи на Globul и веригата магазини Germanos, които са част от структурата на компанията, за периода юли - септември 2010 г. възлизат на 207.8 млн. лв., което представлява спад с 16,4% от 248.7 млн. лв. за същия период миналата година. Приходите на двете компании за цялата година от януари до сеп-

тември също отбелязват спад с 10.1% в сравнение със същия период миналата година и достигат 618.6 млн. лв.

Нови абонати

От компанията отдават спад на приходите на въздействието на силната конкуренция в сектора, сложната икономическа обстановка в страната и свиването на потреблението в резултат на финансовата криза. Въпреки това Globul продължава да увеличава броя на абонатите си на договор, както и на клиентите на фиксирани услуги. За последното тримесечие броят на абонатите на договор се е увеличил с почти 8% спрямо миналата година и е достигнал 2.2 млн. души, или 57.2% от всички клиенти на опера-

тора. Продължава тенденцията за преминаване от предплатени към абонаментни услуги, дължащо се отчасти на задължителната регистрация на предплатените карти. Броят на клиентите на фиксирани услуги на компанията пък е надхвърлил 100 хил. души. Към края на тримесечието общият брой клиенти на Globul е приблизително 3.9 млн.

Конкуренция

Миналата седмица третият български телеком Vivacom също публикува отчетите си за първите девет месеца на годината. В тях компанията отчете 43% ръст в печалбата си в сравнение с 2009 г. Консолидираната печалба на оператора също се е повишила значително - с 82% до 106.7 млн. лв. От

Vivacom отбеляза финансовите си успехи основно на нарастващата популярност на конвергентните услуги. Те са първият оператор, предлагащ универсална услуга, доставяща всички видове комуникации на клиента по една връзка. Тази тенденция скоро беше последвана и от другите телекомуникационни компании.

Очаква се най-големият по брой абонати мобилен оператор М-тел да публикува своите финансови резултати в началото на следващата седмица. Красен Йотов, анализатор в „Индъстри Уоч”, каза за в. „Пари”, че очаква М-тел да отбележат лек спад на приходите си от корпоративни клиенти и минимален спад или никаква промяна при физическите лица.

Пламен Димитров

Таванът на разходите по за ще намали печалбата на бр

Застрахователните компании ще спазят изискването, като намалят ко

Ограниченията на разходите по "Гражданска отговорност", които трябва да са максимум 20% от цената на полицата, ще свият приходите на брокерите с десетки милиони левове. Мерките, които прие Комисията за финансов надзор (КФН), със сигурност ще намалят комисионите към посредниците, тъй като във въпросния таван от 20% влизат и тези разходи. Само за сравнение през първите шест месеца на 2010 г. средната комисиона за брокерите от продажба на "Гражданска отговорност" е 27.9%, показват официалните данни на финансовия регулатор. Благодарение на нея посредниците са реализирали 30.4 млн. лв. приходи.

Наголу

Хипотетична сметка показва, че ако комисионата за брокерите беше 15% (каквото предложение се появи от надзора за ограничаването ѝ), в периода януари - юни

тази година приходите на сектора от задължителната полица щяха да са близо два пъти по-ниски. При размер от 15% в касите на брокерите щяха да влязат 16.4 млн. лв., или с 14 млн. лв. по-малко за половин година. При равни други условия за една година приходът за посредниците от "Гражданска отговорност" ще се свие с 28 млн. лв. Николай Здравков, председател на управителния съвет (УС) на новоучредената Българска асоциация на застрахователните брокери (БАЗБ), отказа да коментира какъв ще е ефектът от новите мерки, тъй като в асоциацията не са се запознали с конкретните промени. Кольо Делев, член на УС на БАЗБ, също не пожела да даде коментар, но каза, че очаква КФН да им разясни какви точно са промените. "Ще имаме спад на приходите, които получаваме, но това трябва да ни направи по-активни, по-гъвкави и

по-конкурентоспособни", каза Борислав Тодоров, управител на застрахователен брокер "Акорг" ООД. Според него обаче подобно ограничаване на разходите противоречи на принципа на конкурентоспособност, който е основен в ЕС. "КФН не си дава сметка, че това решение много лесно ще падне в съда в Люксембург и глобите ще трябва да ги платим ние като данькоплатци", твърди Борислав Тодоров. Мениджъри на компаниите също заявиха, че приходите за брокерите ще се понижат. "Единственият начин да се намалят разходите по "Гражданска отговорност" е рязко понижение на комисионите", каза Коста Чолаков, изпълнителен директор на "Интерамерикан България" ЗАЕД. Въпреки това той не вижда негативен ефект за брокерите. "Вярно е, че това ще притисне малко брокерите, но в последните 20 години те не бяха притиска-

ни", добави Румен Георгиев, изпълнителен директор на "ЗАД Армеец" АД.

Основен канал за продажба

Дали обаче ще се свие пазарът на "Гражданска отговорност" заради по-ниските комисиони към брокерите, все още никой не прогнозира. Факт е, че към момента почти половината от продажбите на задължителната автомобилна полица минават през посредниците. В края на юни 46.4% от всички продадени застраховки "Гражданска отговорност" са направени чрез тях. Не е нормално обаче и за задължителна застраховка да се плащат 30% от цената ѝ само за да ти се напише един лист, коментират част от представителите в брокерския бизнес.

Нови предложения на надзора предвиждат в полиците по "Гражданска отговорност" да се предоставя и информация за комисио-

ните на застрахователните посредници и изрично се забранява на застрахователите и на посредниците да предоставят бонуси и отстъпки по полицата. "Изписването на комисионите на отделен ред е дискриминация между стопанските субекти", твърди Борислав Тодоров. По думите му това няма да има никакъв ефект за клиентите, които ще плащат същата цена.

И ако за подаръците и бонусите все още не е решено окончателно, таванът на разходите и допълнителни-

те резерви са факт. Засега. Размерът на комисионата раздели и мениджърите на застрахователните компании. Брокерите, разбира се, са против. И всеки със своите доводи. И единственото, за което са категорични и застрахователи, и брокери, е, че цената на задължителната полица ще расте. Това, разбира се, ще го плати потребителят и едва ли за него има значение дали посредник и застраховател ще си разделят парите, или ще ги прибира само един.

Атанас Христов

Уточнение

В брой 210 на в. "Парти" от 4 ноември 2010 г. в статията със заглавие "Без таван на разходите по "Гражданска отговорност" е допусната грешка. В статията се твърди, че надзорът се е отказал да въвежда таван и е въвел само изискване към компаниите за планиране на административните разходи. Всъщност приетият таван е 20%.

След като на сайта на Комисията за финансов надзор бяха публикувани решенията, в които отсъстваше въпросният таван от 20%, от пресцентъра на КФН съобщиха за в. "Парти", че той е отпаднал, тъй като компаниите са се противопоставили на тази мярка. В деня на излизане на статията от пресцентъра на КФН съобщиха друго - че всъщност таванът остава, но не е бил написан в съобщението с решенията.

Застраховките и брокерите

Комисионата за посредниците

Трябва да се вземат под внимание и потребителите

Подкрепям цялостния пакет от мерки на Комисията за финансов надзор, защото са правени съвместно с Асоциацията на българските застрахователи, а това означава, че се подкрепят от сектора. Преди време Комисията за защита на конкуренцията ни глоси, ние намерихме формулата с минимална премия, допълнителни резерви, повишаване на цената и намаляване на разходите. Вярно е, че това ще притисне малко брокерите, но в последните 20 години те не бяха притиснати.

Но! Разиграваме пасианси, без да вземем под внимание потребителите.

Румен Георгиев,
изпълнителен директор
на "ЗАД Армеес" АД

„Освен че искаме, трябва и да дадем. Изходът е системата бонус-малус на водач

Идва 1 януари с повишение на цените, с допълнителен данък от 2% и над 200 лв. полица. Освен че искаме, трябва и да дадем. Изходът е системата бонус-малус на водач. Единствената ми препоръка е, понеже ние, компаниите, не можем да се справим със ситуа-

цията по пътищата, да се разберат КФН и КАТ и да се получат данните на лошите шофьори, които не са строго секретни, и максимално бързо да се въведат наредбите за потребителите. Тогава и при висока цена съвестните ще плащат по-малко, а тези, които причиняват катастрофи, ще купуват полицата на ужасно висока цена.

Допълнителният резерв ще съществува, докато дойде време да се въведе директивата "Платежоспособност II", защото в нея резервите се изчисляват по различен начин. Сега това е мярка за повишаване на цената.

Разходите ще намалют, като се понижат комисионите

Единственият начин да се намалят разходите по "Гражданска отговорност" е рязко понижение на комисионите. Иначе няма да има начин да се вметим в тези 20%, които се поставят като таван. Сега само комисионата е по-висока, а има и други административни разходи.

Не мисля, че по-ниските комисиони ще се отразят по някакъв начин на брокерите. По-добре организирани ще привлекат

Коста Чолаков,
изпълнителен директор на
"Интерамерикан България" ЗАЕД

„Двата допълнителни резерва трябва да доведат до ръст в цената на "Гражданска отговорност"

голяма част от бизнеса и ще продължат да бъдат основният канал за продаж-

ба. Подобна мярка ще даде възможност на пазара да останат професионалните брокери.

Двата допълнителни резерва трябва да доведат до ръст в цената на "Гражданска отговорност". Запазване може да се очаква, ако компаниите имат други пари и ги извадят, за да ги оставят като допълнителен резерв. Ако всичко се спазва, логиката показва, че цената трябва да се повишава.

Мерките на регулатора са против принципите в ЕС

Административното ограничаване на разходите на застрахователните компании ще се отрази на брокерите в два аспекта. Ще имаме спад на приходите, които получаваме, но това трябва да ни направи по-активни, по-гъвкави и по-конкурентоспособни. Разходите обаче трябва да се определят на пазарен принцип. Мерките на надзора са рестриктивни и не е нормално в демократична държава с демократично законодателство разходите да се определят служебно. КФН не си дава сметка, че това решение ще падне в съда в Люксембург, защото се нарушава принципът на конкурен-

Борислав Тодоров,
управител на застрахователен
брокер "Акорп" ООД

„Ограничаването на разходите ще свие приходите ни, но ще ни направи по-гъвкави

тоспособност, който е сред основните в ЕС. Институциите трябва да свикнат, че България е член на ЕС и с подписването на договора се е отказала от част от суверените си. Ако има глоба за това решение, пак ние, данъкоплатците, трябва да я платим.

Забраната за бонуси и подаръци също противоречи на принципа на конкурентоспособност. Много фирми го правят, защо да не го правят и брокерите.

Изписването на комисионите на отделен ред е дискриминация между стопанските субекти. За клиента няма да има никаква полза, защото той ще трябва да плати една и съща цена. Ако отиде в компанията, ще плати примерно 150 лв., а при брокера пак толкова, но ще се пише, че 120 лв. са за компанията и 30 лв. за посредника. Нито една фирма не е задължена да представя договорите си. Прозрачност, добре. Но прозрачността си има граници.

Райфайзен: Потреблението тръгва бавно нагоре

Кредитите се увеличават, но основно заради обратно изкупуване на заеми

Бизнес кредитите са повече, но това не е раздвижване в кредитирането. Основната причина за лекото увеличение на отпуснатите кредити е обратното изкупуване на кредити. Банките продават на управляващи дружества част от портфейлите си, за да плащат по-малко провизии и да се намали делът на необслужваните заеми. Райфайзенбанк отчита, че бизнес кредитите са се увеличили с около 800 млн. лв. за един месец и в края на септември са 31.350 млрд. лв. От финансовата институция обаче обясниха, че въпреки това увеличение още не може да се говори за раздвижване на кредитирането.

Банкери от други финансови институции също коментираха, че обратното изкупуване на портфейли, както и предоговарянето на стари кредити, може да са в основата на лекото повишение на кредитната дейност.

Позитивно

Износът на стоки надхвърли вноса за първи път от 1998 г., като растежът достигна

► Влиянието на повишените цени на храните на международните пазари ще се засили

близо 50% на годишна база, пише в анализа на банката.

Експертите от Райфайзенбанк виждат сигнали за оживление на вътрешния пазар. Според икономистите на банката търговията на дребно в страната е прекратила тенденцията за спад на годишна база, а индустриалните продажби продължават да растат през юли и август. "Увеличението на промишлените продажби и прекъсването на тенденцията на спад при оборота в търговията на дребно може да е индикация за раздвижване на вътрешното търсене и на потреблението", коментира главният икономист на банката Калоян Ганев. Според него подобна интерпретация може да се

направи и с минималното намаление на депозитите на домакинствата.

Макроикономически ганни

Влиянието на повишените цени на храните на международните пазари ще се засили, а сезонни фактори са причината да се ускори инфлацията, коментират от банката. Безработицата намалява минимално към август, но причината е сезонна заетост. Изводът на икономистите е, че пазарът на труда все още не дава индикации за устойчиво възстановяване.

От Райфайзенбанк отчитат, че все още има известни рискове пред българската икономика. □

БЪЛГАРСКИ ИКОНОМИЧЕСКИ ФОРУМ

Български икономически форум
Фактори за икономически растеж през следващото десетилетие

24 – 25 ноември 2010 г., НДК, София

Да обсъдим заедно с българското правителство икономическото развитие на България

Дискусии и кръгли маси на тема:

- Стратегия на България за новия програмен период на ЕС (2014-2020)
- Усвояване на еврофондовете
- Енергетиката на прага на либерализацията – приоритети 2011 г.
- Пътни проекти в България и региона
- Инвестиционен климат
- Телекомуникации
- Управление на отпадъците

основни партньори:

Клиентите са ни съюзници

съорганизатори:

Министерство на икономиката, енергетиката и туризма
Министерство на труда и социалната политика
Българска агенция за инвестиции

за участие:

Български икономически форум
тел.: (+359 2) 951 52 59
e-mail: info@biforum.org
www.biforum.org

Само една сграда свали с 11% наемите на офиси в центъра

Въпреки понижението на офертните нива “Перформ бизнес център” е с най-високи наеми към момента

Корекция на офертните нива само в една сграда свали наемите на първокласните офиси в центъра на София с 11%, съобщиха от консултантската компания MBL CBRE. В доклад на компанията за третото тримесечие се посочва, че става въпрос за “Перформ бизнес център” на ул. “Позитано”, който е собственост на португалска, българска и италианска компания. Според MBL CBRE сградата формира около половината от предлагането на клас А площи в централната градска част.

Много или малко

Източници от пазара на имоти потвърдиха, че през последните месеци наемните нива в бизнес центъра на два пъти са претърпели корекции надолу. Исканият базов наем е бил свален от 20 на 18 EUR/кв. м, а впоследствие - на 14 EUR/кв. м. Дори след намалението на офертните нива “Перформ бизнес център” се оказва най-скъпата офис сграда, предлагана в централната част на града към момента. По цени й съперничат само единични площи в ЦУМ. Естествено в най-престижните райони на София - около жълтите павета, има и по-скъпи сгради, но към днешна дата те не търсят наематели.

По данни на друга консултантска компания - Source Real Estate Advisers, офертите за първокласни офиси в централната част на София са в рамките на 11-12 EUR/кв. м. Факт е обаче, че в този район предложенията за наем на площи във висок клас сгради са за не повече от 5-6000 кв. м. От тях на “Перформ бизнес център” се падат около 3000 кв. м. Това подкрепя тезата на

▶ Площите на “Перформ бизнес център” формират половината предлагане на първокласни офиси в центъра на София към момента

СНИМКА МАРИНА АНГЕЛОВА

консултантите, че въпреки бързото насищане на офис пазара с нови проекти през последните години, изборът в централните райони остава ограничен. Причината е, че над 2/3 от новите офиси са разположени в покрайнините на града. В същото време делът на свободните площи в центъра на София продължава да бъде относително нисък за всички класове сгради. Данните на MBL CBRE от юни например показват, че в централните райони той е 7.4%, докато в периферните

райони надминава 19%.

Търсене

През последните месеци обаче консултантите отбелязват интересен обрат в търсенето на офиси в централните софийски райони. Според Красимир Димитров, управляващ партньор в Source Real Estate Advisers, то се измества към сгради с отлична локация, но по-нисък клас на изпълнение заради по-приемливите цени. “Компаниите, които наемат офиси клас А, обикновено търсят малки площи - 100-

200 кв. м. Наемателите на по-големи квадратури - от 500-600 кв. м нагоре, се насочват към сгради клас В”, обясни той. По думите му повечето от тях са готови да преглътнат липсата на двоен под и добра климатизация за сметка на по-ниските разходи. Данните на компанията показват, че сградите клас В в централната част на столицата се предлагат средно за 7-9 EUR/кв. м. Докладът на MBL CBRE сочи, че и наемите на тези сгради са претърпели понижение през летните месеци.

В центъра на София то е било с 13%, в широкия център - с 3%, в покрайнините - с 4.4%.

Прогноза

От MBL CBRE очакват пазарът на офиси в София да продължи да работи в полза на наемателите и през следващите месеци заради сравнително голямото предлагане. До края на годината се очаква да бъдат завършени още 150 хил. кв. м нови офис площи. Нивата на незаемотост от своя страна ще продължават да се покач-

ват и да поставят под натиск наемите. В същото време усвояването на офис площи тази година се очаква да достигне около 100 хил. кв. м, с около 1/3 по-ниско спрямо новото предлагане.

Очакванията са през 2011 г. на пазара да бъдат предложени още 233 хил. кв. м. От компанията обаче правят уговорката, че този обем може да се промени поради ограниченото търсене и трудния достъп на инвеститорите до дългово финансиране.

Рагостина Маркова

Молове в страната прибегнаха до частично откриване

В Русе се очаква да отворят два търговски центъра преди Коледа

Новите молове извън София масово отварят врати с частично работещи магазини и развлекателни обекти, за да спазват сроковете и договорите с наемателите си. До тази стратегия прибегват търговски центрове във Варна, Пловдив и Русе, които трудно достигат критичните нива на начална заетост. В същото време търговците, които са наели обекти в тях, искат да отворят преди коледното пазаруване - един от ключо-

вите моменти за излизане на пазара през годината.

Примери

В доклад на фонда European Convergence Property Co (ЕСРС), който е собственик на няколко мола у нас, се посочват два подобни примера. Фондът от няколко години търси купувачи на първия си обект - “Мол Велико Търново”, откри с частично заети площи втория си обект - Galleria Plovdiv, през април тази година. Според съобщението му до Лондонската фондова борса мениджърите на пловдивския търговски център продължават да отдават площи в него, но за

75

▶ процента заетост на площите се очакват в Galleria Plovdiv го края на годината

съжаление - не с очакваната скорост. Така към края на третото тримесечие едва половината от тях са били заети, а към края на годината се очаква заетостта да достигне 70-75%. Според ЕСРС трудното привличане на наематели е резултат от влошаващите се пазарни условия. От фонда обаче

25

▶ ноември е датата, на която е планирано откриването на “Мега мол Русе”

отчитат и друга тенденция - към края на лятото много потенциални наематели са ускорили преговорите, за да имат време да подготвят и да отворят магазините си преди Коледа.

Конкуренция

Русе е другият град, където ЕСРС участва в проект за

голям търговски център. Там той е инвеститор в “Мега мол Русе” заедно с местната компания “Мегахим”. Молът вече има ключов наемател в лицето на международна верига дрогерии, но заради сложната пазарна ситуация преговорите с наемателите се проточват по-дълго от очакваното. Той също планира частично откриване на 25 ноември, като тогава имат готовност да отворят около 65% от наетите магазини. Откриването на развлекателната част, която включва боулинг, ресторанти и кина, се отлага за пролетта на 2011 г. Очаква се при откриването си търговският център да е

отдал около 50% от площите, но плановете на мениджърите са до пролетта този дял да нарасне поне до 75%. Според компанията, която отдава “Мега мол Русе” - Forton Commercial Property Advisors, има вероятност напролет в него наематели да имат и над 85% от площите.

Конкурентният проект в града - Mall Ruse, също планира частично отваряне тази година. Очаква се първоначално да бъдат открити само обектите на френската верига Carrefour и кината, а останалата част от търговските площи да отворят през пролетта на 2011 г.

Рагостина Маркова

Британското правителство се намеси в покупката на BSkyB от News Corp

Министърът на икономиката поиска мнение от местния регулатор за ефекта от сделката

Сделката за пълното придобиване на британската платена телевизия British Sky Broadcasting (BSkyB) от групата News Corp на Рупърт Мърдок може да се забави с около година. Това стана ясно, след като британският министър на икономиката Винс Кейбъл поиска от регулатора Ofcom да проучи дали покупката няма да се отрази на медийния плурализъм в страната. News Corp е собственик на редица вестници във Великобритания.

Светкавична реакция

Намесата на Кейбъл дойде само броени часове, след като американската медийна компания поиска от Европейския съюз да одобри офертата ѝ за BSkyB. В сряда групата подаде документи до антиitrustовия регулатор в Брюксел, откъдето веднага официално информираха британското икономическо министерство. Винс Кейбъл трябваше в двуседмичен срок да реши дали да поиска Ofcom да разгледа сделката, но вместо това реагира светкавично и още преди отварянето на пазарите вчера отправи питане до регулатора дали придобиването на телевизията

биването на телевизията няма да навреди.

Отлагане

Решението на икономическия министър дава начало на дълга процедура, която може да отложи сделката с около година. До края на декември Ofcom трябва да реши дали сделката няма да се отрази на плурализма в медиите. Това ще стане, след като се вземе предвид мнението на обществото като цяло и на другите компании в медийния бизнес. На базата на препоръката на регулатора Винс Кейбъл ще трябва да прецени дали да поиска пълно проучване от комисията за защита на конкуренцията.

Увереност

От News Corp коментираха, че са "уверени, че предложената инвестиция няма да се отрази негативно на медийния плурализъм във Великобритания". Според американската група поранни проверки от страна на комисията за защита на конкуренцията вече са установили, че със сегашния си дял в BSkyB (39%) News Corp реално има контрол над телевизията. По тази причина придобиването на останалите 61% няма да промени ситуацията. Компанията на Мърдок предложи 7.8 млрд. GBP за пакета, който ще я направи единствен собственик на BSkyB.

► Медийната група на Рупърт Мърдок, която в момента притежава 39% от BSkyB, иска да придобие и останалите 61% от най-голямата платена телевизия във Великобритания

СНИМКА BLOOMBERG

Политически фокус

Икономическият министър беше подложен на натиск от страна на редица медии, включително Financial Times и BBC, които преди месец изпратиха писмо с настояване да се открие регулаторна процедура. В своя статия преди време Financial Times коментира, че офертата на News Corp дори е довела до раз-

деление в управляващата коалиция. По време на предизборната кампания вестниците на Мърдок подложиха лидера на либералдемократите Ник Клег на сразяваща атака, като в същото време дадоха силно рамо на консерваторите на Дейвид Камерън. Впоследствие двете партии бяха принудени заедно да сформират правителство. □

Сделка Обединението на гигантите

► BSkyB е най-голямата платена телевизия във Великобритания с близо 10 млн. потребители.
► Приходите на компанията за миналата финансова година

2009/2010 гостигнаха 5.9 млрд. GBP.

► News Corp е собственик на News International, която притежава вестниците Sun, News of the World, Times и Sunday Times.
► Изданията гържат една трета от общия тираж на вестниците във Великобритания.

ЕК разглежда поръчката на Eurostar за влакове Siemens

Френската Alstom твърди, че са нарушени правилата за възлагане на договори

Европейската комисия (ЕК) е започнала проучване на процедурата за възлагане на влакове Siemens от оператора на жп тунела под Ламанша Eurostar. Разглеждането на поръчката се прави по искане на френската Alstom, която оспорва договора с германската компания.

Предварително проучване

Изпълнителният орган на Европейския съюз е стартирал предварително проучване, което ще отнеме четири седмици. От Alstom, с чиито влакове в момента работи Eurostar, възразяват срещу поръчката за Siemens, като твърдят, че са нарушени законите за обективност при възлагането на обществени поръчки. Миналата седмица Върховният съд във Велико-

► Обект на спора между Alstom и Eurostar станаха високоскоростните влакове на Siemens, които развиват до 320 км/ч

СНИМКА REUTERS

британия отхвърли иска на френската компания.

Въпроси

"От Alstom повдигнаха въпроси, които налагат допълнително проучване", каза източник от ЕК пред Reuters. По думите му обаче това не означава, че комисията е взела крайно реше-

ние, тъй като е прекалено рано за това. Към момента договорът между Siemens и Eurostar все още не е подписан. Ако ЕК реши, че искът на Alstom е основателен, това може да доведе до започването на процедура срещу Великобритания за нарушаване на правилата за обществени поръчки,

обясни източникът.

Спорът започна, след като Eurostar обяви Siemens за победител в процедурата за доставка на 10 нови високоскоростни влака. В атаката срещу решението се включи и френското правителство, което обяви германските машини за опасни. □

Правителството на Канада блокира сделката за Potash

Кандидат-купувачът ВНР има 30 дни да убеди Отава да промени решението си

Канадското правителство блокира офертата на ВНР Billiton за придобиване на торовия производител Potash Corporation. Правителството заяви, че не е убедено, че сделката е в интерес на страната.

Краен срок

От ВНР изказаха разочарование от решението. Сега англо-австралийската компания има 30 дни да убеди Отава, че сделката трябва да бъде одобрена, преди правителството да излезе с окончателно решение. Според министъра на икономиката Тони Клемент природните ресурси са важен икономически двигател за страната. "Стигнах до заключението, че ВНР Billiton не предлага нетна полза за Канада", каза той. □

Съгласно закона правителството разглежда придобиванията от страна на чужди компании, за да се увери, че Канада има нетна полза от дадена сделка.

Против

ВНР предложи 38.6 млрд. USD за Potash през август. Миналия месец премиерът на провинция Саскачеван, където е базирана компанията, поиска от правителството да блокира офертата. Самата Potash Corporation също потърси забрана на покупката в съда, като посочи "фалшивите твърдения и полуистини", представени от ВНР. □

38.6

► млрд. USD предложи англо-австралийската компания ВНР за канадския торов производител Potash

Борсите в САЩ реагираха бурно на решението на Фед

► След като доларът се срива с близо 3% за два дни, инвеститорите отново погледнаха към капиталовия пазар
СНИМКА REUTERS

Решението на Федералния резерв на САЩ да изкупи облигации за още 600 млрд. USD изстреля американските акции до нови върхове. Точната сума, която Фед ще налее в икономиката, стана ясна късно в сряда. Това веднага се отрази на водещите американски индекси и те пораснаха средно с 1%.

В четвъртък борсата отново започна с рязък скок и само един час след отварянето на пазара трите най-големи индекса в САЩ са вече с 2% нагоре. С постигнатите резултати измерителите се върнаха на нивата си от септември 2008 г., точно преди банкрута на Lehman Brothers. Решението на Фед се отрази много силно върху долара, който на последната сесия се

Георги Георгиев
georgi.georgiev@pari.bg

” **Индустриалният индекс Dow Jones добави още 190 пункта към стойността си до 11 407 пункта**

раздели с 1% от стойността си и спрямо еврото се търгува за 1.427 EUR/USD. За два дни американската валута загуби 2.74% и това принуди инвеститорите да търсят по-сигурни активи, каквито видяха в акциите.

Влиянието на слабия долар успя да засенчи дори негативните данни за безработицата в САЩ. Данните на американското министерство по труда показаха, че през октомври новоподадените молби за безработица са скочили с 20 хил. през миналата седмица и са стигнали 457 хил. Предварителните прогнози на анализаторите надминаваха 11 хил. След като в сряда индустриалният Dow Jones затвори с повишение от 0.81%, в четвъртък

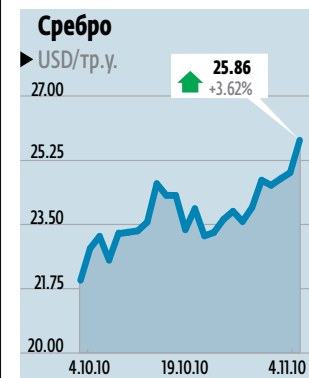
измерителят добави още 190 пункта към стойността си до 11 407 пункта. Сред най-добре представилите се компании в синия чип беше производителят на алуминий Alcoa Inc., чиито акции поскъпнаха с 2.65% до 13.48 USD. Най-голямата банка в Америка Bank of America също повлия в голяма степен на движението. Книжката на финансовата институция се повишиха с 1.82% до 11.73 USD. Широкият индекс S&P 500 също не остана незасегнат от макроикономически новини. Неговата стойност се увеличи с 1.49% до 1216 пункта, а увеличението беше водено от енергийните и производствените компании. Технологичният индекс Nasdaq Composite отчете ръст от 1.35% до 2574 пункта. □

Индекс на гения

2.17

► процента се повиши японският индекс Nikkei 225 и достигна 9359 пункта

” По време на борсовата сесия в четвъртък измерителят добави 199 пункта към стойността си. Причина за резкия скок стана решението на Фед да отпусне 600 млрд. USD

” **Цената на среброто отбеляза повишение и по време на вчерашната сесия в Лондон достигна 1370 USD/тр. у. Голяма помощ на благородния метал оказа слабият долар, който загуби близо 2%**

Валута на гения

0.57

► процента се обезцени щатският долар спрямо японската йена

” **На последната борсова сесия крохът на двете валути достигна 80.66 USD/JPY. По този начин йената регистрира нов 15-годишен рекорд спрямо американската валута**

Цената на петрола премина 86 USD/б

Георги Георгиев
georgi.georgiev@pari.bg

” **На борсата в Ню Йорк петролът с доставка през декември се търгува за 86.28 USD/б, което е повишение от 1.9%**

Петролът достигна най-високото си ниво за последните седем месеца, след като премина психологическата граница от 86 USD/б. Нефтът заедно с металите и ценните книжа привлече интереса на инвеститорите, които се отдръпнаха от слабия долар.

Наред със слабия долар голяма помощ на цената оказаха и данните за запасите от гориво и суров петрол в САЩ. Според официалните цифри на американското енергийно министерство запасите от бензин и дестилати са намалели

► Петролът се възползва от решението на Фед и проби поредната психологическа граница
СНИМКА BLOOMBERG

през миналата седмица. Тази информация дава повод да се смята, че икономическото възстановяване на САЩ вече е факт и потреблението на енергия ще се увеличава. Независимо от това обаче запасите от суров петрол са се увеличили с 2 млн. барела, но това не

оказа особено влияние върху цената.

Според анализаторите при прекриването на 87 USD/б това ще бъде сигурен знак, че цената ще стигне и 90 USD/б. Индикации за достигане на такива нива дадоха и властите в Саудитска

Арабия, където увеличила приемливата за тях цена от 80 на 90 USD/б. На борсата в Ню Йорк петролът с доставка през декември се търгува за 86.28 USD/б, което е повишение от 1.9%. При сорта Брент поскъпването стигна 1.62% до 87.78 USD/б. □

Златото поскъпна с 3% за един ден

Златото регистрира най-голямото си дневно повишение от март 2009 г. насам и отново се превърна в най-примамливия актив за инвеститорите. Златото, което нормално се движи противоположно на долара, поскъпна с 3% в рамките на една сесия. Решенията, които централите банки на САЩ и на Европа взеха вчера, сринаха долара до деветмесечно дъно спрямо еврото. От една страна, Фед окончателно реши да налее 600 млрд. USD в американската икономика, а от друга, ЕЦБ остави

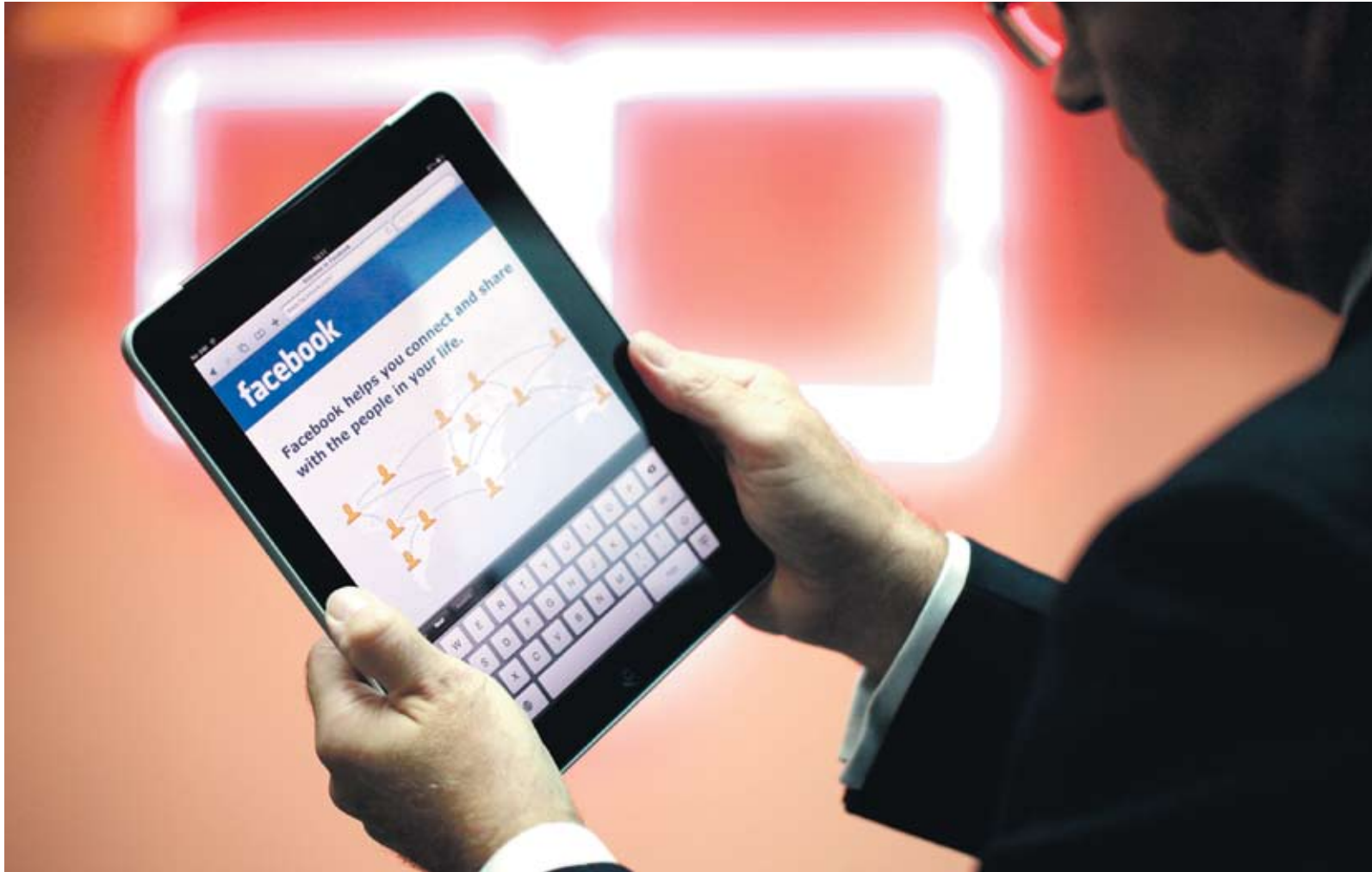
Георги Георгиев
georgi.georgiev@pari.bg

” **Nikkei 225 загуби 1.7% от стойността си и затвори при 9381.6 пункта**

основния лихвен процент в еврозоната на 1%. На борсата в Лондон златото с незабавна доставка поскъпна до 1378 USD/тр. у., доближавайки се максимално до 1380 USD/тр. у., достигнати на 14 октомври. □

ПУБЛИЧНА ПРОДАНА НЕДВИЖИМ ИМОТ В БОРОВЕЦ
ВИЛА 117 кв.м. С ПРИЛЕЖАЩА ПЛОЩ 2189 кв. м.
цена 309 814,00 лева
чрез Частен Съдебен Изпълнител
Георги Каримов
тел./факс 0722 60183
детайлна информация за имота и условията
в интернет <http://www.sales.bcpea.org>

iPad - мобилен или преносим

Характеристика 700 грама в чантата

► Apple пускат таблета iPad през април 2010 г. С тегло от 700 грама и диагонал на дисплея от 9,7 инча, той застава в нова ниша между смартфоните и лаптопите. Въпреки скептичните настроения на хората в бранша, устройството се оказва изключително успешно, като само за първите 80 дни са продадени три милиона бройки. До края на последното финансово тримесечие, Apple са продали около 8 млн. таблети, което прави iPad най-бързо приеманата нова технология, изпреварвайки оригиналния iPhone през 2007 г. и първите DVD плейъри от 1997 г.

► iPad не е мобилно устройство, смята 26-годишният основател на най-популярната социална мрежа Facebook Марк Цукърбърг

СНИМКА BLOOMBERG

Таблетът на Apple не е достатъчно мобилен за създателя на Facebook Марк Цукърбърг

Популярният таблет на Apple, iPad, не е мобилно устройство. Това е казал създателят и изпълнителен директор на социалния сайт Facebook Марк Цукърбърг. На пресконференция на Facebook в четвъртък, посветена на мобилните услуги, които компанията пуска в употреба, Цукърбърг е бил запитан кога ще се по-

яви Facebook приложение (app) за таблета. Лаконичният отговор на създателя на Facebook е, че "iPad не е мобилно устройство". 26-годишният основател на най-популярната социална мрежа в света обясни, че за него таблетът е компютър. Цукърбърг, който не е имал намерение да бъде груб към феновете на Apple, е уточнил, че iPad не е мобилен в същия смисъл, в който са мобилни смартфоните.

Въпрос на гледна точка

Действително таблетите са доста по-големи от обик-

новен мобилен телефон. За тяхното ползване обикновено не са нужни мишка и клавиатура, а вместо тях се използва големият сензорен екран, с който са снабдени. В момента iPad е най-популярният таблет на пазара, като се очаква Apple да продадат почти 20 млн. бройки до края на годината. Диагоналът на дисплея му е 25 см (9.7 инча) и трудно би се побрал в нечий джоб. Освен това големият екран му дава възможност да отуваря уебстраници директно през вградения в него браузър без специална

необходимост от отделно приложение.

Нови платформи

Като изключим семантичните разлики между "мобилен" и "преносим", забележката на Цукърбърг показва желанието му ясно да раздели сферите на действие на мобилните телефони и таблетите.

Още през август Facebook стартира услугата Places, която позволява на потребителите да отбелязват местоположението си в дадения момент. На вечерашното събитие в Пало Алто, Калифорния, соци-

алната мрежа разкри и новата си платформа Deals, която позволява на местни търговци например да предлагат електронни купони на потребителите на Facebook.

Улеснение за бизнеса

За момента услугата стартира с 22 предпочетени от Facebook партньори, но дава безплатна възможност на десетки хиляди малки и средни предприятия в САЩ да предлагат отстъпки, безплатни стоки или други неща през платформата Deals. Потребителите трябва единствено да

изберат магазин, кафене или нещо друго от Places, да изберат предложение и след това само да покажат мобилния си телефон на касиера, за да получат подарък си или намалението.

След като Цукърбърг изключва таблетите от категорията "мобилни устройства", това може да означава, че Places и Deals няма да важат за тях. Това би било сериозен удар за Apple, а и за другите производители на таблети, които рекламират устройствата си като улеснение за бизнеса.

Пламен Димитров

МВФ: Все още има риск от повторна рецесия

► За развиващите се държави растежът ще е 6-8% и повече, а за развитите - между 1 и 2%, каза главният икономист на МВФ Оливие Бланшар

Фондът намали прогнозата си за глобалния растеж за догодина до 4%

Международният валутен фонд понижи прогнозата си за ръста на световната икономика през тази и следващата година. По думите на главния икономист на фонда Оливие Бланшар той няма да надмине 3-4%, съобщава AFP. През октомври 2010 г. фондът прогнозира ръст от 4.8% за 2010 и 4.2% за 2011 г. Бланшар допълни, че темповете на ръст на БВП в различните икономики силно ще се различават. За развиващите се държави растежът ще е 6-8% и повече, а за развитите 1-2%.

След МВФ и организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) понижи прогнозата за глобалния икономически растеж за 2011 г.

Най-голямо е понижението на прогнозата за САЩ, като според организацията БВП на страната ще нарасне от 1.75 до 2.25%. Предишните очаквания бяха за ръст от 2.75 до 3.25%.

Според ОИСР общият растеж на 33-те държави членки на организацията догодина ще бъде 2-2.5%, като предишните очаквания бяха за 2.8% ръст. Организацията смята, че централните банки не трябва да започват да увеличават основните лихви преди първата половина на 2012 г.

Двете страни на една монета

Главният икономист на фонда похвали решението на Фед на САЩ да налее в икономиката още 600 млрд. USD, но отбеляза, че последствията от подобни действия може да се отразят негативно на икономиката на Европа и развиващите

се страни, които се сблъскват с проблема с притока на "горещи" пари. Според фонда рискът от повторна рецесия в САЩ и част от страните в еврозоната остава висок. Рискът обаче от стагнация в развитите икономики е малък, смятат от МВФ.

Едно наум

В доклада за глобалната икономика, който фондът публикува официално преди седмица, се казва, че възстановяването продължава да е изключително крехко. Независимо от първите слаби признаци на излизане от кризата икономическият застои ще продължи още няколко месеца, а безработицата ще остане висока, предупреждават анализаторите от МВФ. В същото време обаче инфлацията ще се запази на ниско ниво, като тя ще е по-висока само в някои нововъзникващи пазари.

АВТОПАРИ

Audi A7 Sportback 3.0 TFSI

Двигател 6-цилиндров бензин с турбокомпресор
 Работен обем 2995 куб. см
 Мощност 300 к.с./220 kW
 Въртящ момент 440 Nm/2900 об./мин
 Трансмисия 7-степенна автоматична с двоен съединител
 Тегло 1860 kg
 Ускорение 0-100 км/ч 5.6 сек
 Максимална скорост 250 км/ч
 Среден разход 8.2 л/100 км
 Емисии CO2 на км 190 g
 117 515 лв.

АРГУМЕНТИТЕ НА ФОРМАТА

Audi A7 Sportback е лимузина и спортен автомобил в едно

Хечбек е дума, която дразни небцето. Това е тази особена форма на автомобилната каросерия, при която вместо багажник дизайнерите са предвидили т.нар. пета врата. И докато хечбекът е граждански приемлив при компактните автомобили, в средния клас и луксозния сегмент петата врата възбужда мечтите преди всичко на въодушевени от практични мечти пенсионери или хора с подчертана ексцентричност, които биха си купили жълт куфар например. Хечбек и лукс звучи като лютеница с гъши дроб.

Или поне звучеше допреди няколко години. Ако пригответе лютеницата от истински ароматни и вкусни домати, ако внимателно и усърдно смелите една-две печени чушки в нея и ако я съхранявате вместо в бурканчета от детско пюре в кристален съд, смело можете да я наречете домати мус. Формата е много важна за социалното възприятие на съдържанието. При определени обстоятелства формата е всичко и единствено и само тогава толерирана в живота на хората с кръгзор. Както лютеницата става домати мус, така и Mercedes преди шест години потресе света с модела на CLS. Но вместо да го нарече "хечбек версията на Е-класа",

внимателно се вслуша в очакванията на традиционните си клиенти и избра да го опише като "спортно купе с четири врати". Моделът проработи, успехът на CLS е част от историята на последното десетилетие, а в навечерието на втората декада от новия век е време за фина и прецизна смяна на рецептата. Audi A7 идва, за да завладее сегмента на спортните купета с четири врати. За целта дизайнерите му са го нарисували обезоръжаващо красив.

Формите на A7 са пленяващи и близки до съвършенството. Не можете да останете безразлични към този триумф на модерния индустриален дизайн. Не е необходимо обаче да се влюбвате в A7 - както не всяка красива жена е вашата хубава Елена. И все пак, ако новото Audi ви спечели, вероятно ще сте готови да научите повече за него не от голо любопитство.

A7 е изграден върху платформата на следващата генерация на лимузината A6. С името му обаче Audi ясно позиционира модела по-високо и по-близко до луксозния A8. Технологично A7 носи със себе си последната дума на техниката спрямо възможностите на инженерите през 2010 г.

- олекотена каросерия с алуминиеви сплави, използвани и в окачването, изцяло нови бензинови и дизелови двигатели с директно впръскване на горивото и ниски вредни емисии, система Старт-Стоп и механизъм за консервиране на енергията от спиране за по-добра ефективност, електромеханично усилване на волана за по-голяма прецизност при движение, адаптивен темпомат, хедъп дисплей, изобразяващ в стъклото пред водача важна информация по време на движение, навигационна система с 3D карта от Google Earth и постоянна интернет връзка, въздушно окачване с възможност за регулиране на твърдостта на амортизаторите, седемстепенна автоматична скоростна кутия с двоен съединител. На пътя A7 е много динамична, комфортна и хубава кола. И все пак нейният основен коз е отличната репрезентативност. Това е автомобил, с който потвърждавате личната си позиция, афиширате естетическия си идеал и не криете, че се омаломощавате от хубавото. Нищо, че има пета врата и че някой завистник ще ви каже "е защо караш хечбек". Защото ще го искате. Вероятно още от първия миг.

Google Earth

В Audi A7 дебютират телематични решения от следващо поколение. В колата има вградена SIM карта, която се свързва през 3G мрежата с интернет и по този начин позволява различни нови приложения, едно от които е визуализация на картата в навигационния панел чрез софтуера Google Earth.

Интегрирани помощници

Хедъп дисплеят показва важна информация за водача - например наличието на пешеходец, засечен със системата за нощно виждане. Поведението на автомобила се управлява през компютър, който настройва фаровете, подпомагащите динамични програми и автоматичната скоростна кутия според предстоящия пътен участък.

WEEKEND

На танци край рояла

Първоначално клиентите им били хора на 40-50 години. Сега обаче се посещават от по-млади

За никого в активна възраст от 18 до 60 години, който посещава нощни заведения, не е тайна, че един тип барове превзе пазара и се наложи като успешен бизнес модел - пиано баровете. В последните години в София се появиха много заведения от този тип. Те се радват на голям интерес, повечето от тях са пълни, а резервации се правят с няколко дни напред. В „Пари“ реши да провери доколко е успешна бизнес формулата на тези барове.

Всеки копира

В България всичко успешно, от което може да се изкарат пари, се копира, категорични са представители на едни от най-старите и утвърдени заведения от този бранш. Това е и причината в последните години в столицата и по-големите

Елина Пулчева
elina.pulcheva@pari.bg

това е таксата за вход, която се плаща още с влизането.

Конкуренцията на титаните

Няма точна статистика колко са пиано баровете в столицата, но според информацията от различни източници след бума от последните 5-6 години те са между 60 и 80. Не всички обаче са толкова посещавани като утвърдените, отбелязват хора от бранша. Според собственици и управители на такива заведения новите пиано барове се появяват, фигурират като имена в пространството за няколко месеца, а после остават празни. Старите и утвърдени пиано барове продължават да се пълнят, а конкуренцията помежду им е силна. И тъй като не могат да се конкурират чрез предлагането на по-добър алкохол, единственият начин да привлекат нови клиенти е чрез утвърдени певци. Те са и визитната картичка на всеки пиано бар.

Уникалността на един бг пиано бар....

Моделът на българския пиано бар се различава от този, който е познат в чужбина, твърдят представители на три от най-посещаваните заведения от този тип. Приликите се изчерпват с това, че помещенията са малки и в тях има роял. Разликата е в музиката, която вместо лек и отпускащ джаз например, каквато е концепцията на подобни заведения на Запад, е заменена с популярни парчета от близкото и по-далечно минало, които карат хората да станат от столовете и да танцуват. Първите опити у нас са били подобни на западните, но манталитетът на българския клиент е друг и това е причината музиката, която се свири в тези заведения,

Репертоар От Тина Търнър до попфолк

По-големите и известни пиано барове работят 7 дни в седмицата. Поради тази причина имат и няколко групи или музиканти, които да забавляват клиентите

в определени дни от седмицата. За репертоара отговарят в повечето случаи управителите или собствениците на заведенията. Концепцията на пиано баровете включва правилния подбор на песните във всеки един момент, така че да създадат необходимото настроение. Мениджърите на подоб-

ни заведения са категорични, че се започва с по-лежерни неща, които преминават към по-танцувални. Песните са всякакви и добре познати на българската публика - български, английски италиански... В такива заведения може да се чуе всичко - от Лили Иванова, през Тина Търнър до „Металика“.

► В пиано бар „Камино“ се организират партита по всякакъв повод - фирмени,

” Първият пиано бар в България не е създаден в София, а във Варна

възможности, които търсеха място, на което да изпуснат пура в спокойна и отпускаща атмосфера, намирайки анонимност. В това време младите нямаха интерес към подобни места, асоциираха ги със скучни заведения

► Отпускаща обстановка, дим на пура и силно пиене на фона на нежна музика, родена от ръцете на пианист - това е класическата идея на пиано баровете

6-7

► лв. е стандартната сума на „фонд музика“ в пиано баровете

Има пиано барове, в които на роял и китара се изпълняват балканска и етно музика... Това са добилите сериозна популярност в последните 2 години попфолк пиано барове. Има възможност клиентите да си поръчват песни, стига те да са в репертоара на изпълнителите. А той се сменя на един до два месеца. В

► В „Синатра“ пият дори сервитьори и бармани

„Камино“ има две групи музиканти и певци и мениджър, чиято роля е да координира изпълнителите и да определи репертоара. Репертоарите на 70% от пиано баровете се припокриват и включват популярната музика от 60-те години до днес, казват от пиано бар „Синатра“. Заведението е популярно като

единственото в страната, в което барманите и сервитьорите са певци. Целият персонал е подбран така, че всички се занимават сериозно с музика - учат или са завършили музикални училища и могат да пеят. Те забавляват клиентите с изпълненията си два пъти на вечер по 50 минути.

Работно време

7

► дни в седмицата работят повечето пиано барове

коледни, за различни празници

без настроение”, твърдят от „Синатра“. След промяната в концепцията си пиано баровете определено са успели да привлекат по-млада публика. Посетителите в момента са от 30- до 60-годишни, казва управителката на „Камино“. Според нея те се радват да чуят популярни парчета от детството си, които все по-рядко се слушат на други места.

Борба за гласове

Като най-важен актив в един

пиано бар мениджърите на тези заведения отличават музикантите и репертоара, който те изпълняват. Оказва се, че в последните години по-оборотните заведения осигуряват работата на популярните певци от различни риалити предавания. Независимо дали са спечелили в тях, или са останали подгласници на финалистите, те са атрактивни и гласовите има качества не се подлагат на съмнения. Борбата кой да вземе повече от най-добрите

гласове е сериозна. Едно от изричните изисквания на всеки мениджър и собственик на пиано бар е неговите певци да пеят единствено при него. Изключения се правят за частни партита, на каквито музикантите биват канени постоянно.

Да платиш „на изхода“

За всички, посещавали пиано барове, не е тайна, че там пари на входа не се взимат... но се искат на изхода. Когато

клиентът получи сметката, в нея е фактуриран и добре познатият „фонд музика“. В началото, когато пиано баровете не бяха толкова популярни, това създаваше известни смущения у гостите, които не очакваха, че фондът се начислява на всеки клиент и сметката е по-висока от очакваното. В столицата сумата, която се плаща за прекараното време в пиано бар, е в рамките на 6-7 лв. Откъде е почерпена идеята да се плаща на тръгване, а не

при влизане, не е ясно. Собствениците и управителите са единодушни, че го правят по една-единствена причина - от уважение към клиента. Логиката на мениджърите произхожда от добре познатата и понякога нелепа картина пред дискотеките, при която опашките на входа са огромни, а клиентите чакат охраната да разваля пари и да връща ресто. Грозно е спрямо самия клиент, казват от „Камино“. „По-цивилизовано е „фонд музика“ да

се плаща в сметката”, категоричен е и собственикът на първия попфолк пиано бар „Силикон“ Драго Владов. „Все пак хората, които посещават баровете, са сериозни и не можем да си позволим да им искаме пари на вратата. По-елегантно към клиента е да си плати, когато трябва - със сметката”, споделя мнение управата и на „Синатра“.

Идеята на пиано баровете безспорно е добра. Клиентите се радват на добри музиканти, които изпълняват на живо обичани песни от близкото и по-далечно минало. Като всичко хубаво у нас и за това обаче има риск да се превърне в клише. Модата да се посещават пиано барове, която очевидно все още не е отминала, претпява определени заведения, което на моменти нарушава комфорта на заведенията, чийто основен замисъл е да са за по-малко хора. Иначе, претъпнени, те съвсем спокойно може да попаднат в графа „дискотеки“ - нещо, от което собствениците целят да се разграничат.

Елина Пулчева

Една печеливша ниша

Пиано бар, в който се изпълнява попфолк и балканска музика в нестандартен аранжимент, е хитов в столицата

Попфолк парчета, изпълнени на роял - надали някой би допуснал, че тази комбинация ще се окаже толкова печеливша. Един от най-посещаваните пиано барове в столицата е „Силикон“. Въпреки че в съзнанието на клиентите

той е останал като попфолк пиано бар, това не е така, твърди собственикът на заведението Драго Владов. „При нас може да се чуят популярни балкански парчета в модерно поп звучене, класически руски песни, френски, италиански”, категоричен е собственикът. Барът работи всеки ден от седмицата, а изпълнителите пеят в 5 серии по 45 минути всяка вечер.

Именно заради нестандартното представяне на балканските мотиви в до-

пълнение с факта, че заведението е първото от този род, са му осигурили една постоянна маса от клиенти - в това са единодушни дори конкурентите на заведението. „Около 50-60% от посетителите не са хора, които никога не са посещавали фолк дискотеки”, категоричен е собственикът. Най-сериозно признание за успеха на заведението са неговите копия - по-малко от година след появата му много заведения копират идеята.

► Резервации за пиано бар „Силикон“ трябва да се правят поне два дни преди датата на посещение

СНИМКА „СИЛИКОН“

ДА КРИВНЕШ ОТ ПРАВАТА ПИСТА

Благодарение на фрийрайда много млади хора преоткриват планината

Няма по-хубаво нещо от фрийрайда (свободно каране на ски). Това ще ви каже всеки, който поне веднъж се е спускал по необработени писти и стръмни склонове. Този екстремн спорт се практикува там, където не ти се пречат обикновените скиори - високопланински склонове с девствен сняг, стръмни улеи между скали и канари, гористи терени.

Спускането по подобни „пуцинаци“ става само след като дълго сте се изкачвали пеша до върха на склона. Често се гази в пресли сняг, които са толкова дълбоки, че достигат половината човешки ръст. По-заможните хора наемат хеликоптер, който да ги спусне до непристъпните планински склонове. Малцина са обаче тези, които

Христо Ласков
hristo.laskov@pari.bg

могат да си го позволят.

Благодарение на фрийрайда много млади хора преоткриват планината и вместо да висят цял ден пред компютъра, предпочитат белите склонове.

За и против

Какво мотивира скиорите да карат по необработени писти?

Първо е усещането - да караш по неутъпкания сняг, девствен, е несравнимо.

Адреналинът се качва рязко. Второ, за фрийрайда няма точно определени места, което означава, че срещата с природата е лице в лице. Ходиш по места, където малцина са били. Потъваш в тишината и белотата.

Фрийрайдът обаче има и една тъмна страна. Понякога той може и да е опасен. Не един и двама скиори са били застигнати от лавина. Затова професионалистите препоръчват винаги да преценяваме риска. Заради няколкото смъртни случая през последните години този тип каране придобива все по-печална слава. Фрийрайдът успя дори да си спечели и врагове в лицето на правителството. Кабинетът предприе сериозни мерки срещу скиорите, които карат извън пистите.

Така например Банско, което доскоро беше едно от най-популярните места за извънпистово каране, вече налага глоба на решилите да кривнат от правия път. Провинилият се скиор или сноубордист получава фиш за 50 лв. глоба. Друг е въпросът, че заради масовото застрояване в Банско то се превърна в един от най-комерсиалните курорти у нас. А това хич не допада на свободния дух на фрийрайдъра. Това е и причината все повече любители на извънпистовото каране да заобикалят курорта.

Терени

В България има уникални места, на които може да се практикува фрийрайд, разказва Кристиян Драгошинов, мениджър на

асоциацията „Български приключенски спортове“. Единственият недостатък на терените в страната ни е, че не са подходящи за дълъг фрийрайд. За Меката на българското фрийрайд общество се считат Рилските езера и връх Безбог в Пирин. На тези места още при падането на първия сняг вече може да се видят любителите на извънпистовото каране. Според него обаче дори терените на Рилските езера вече са опорочени заради изградения лифт там, който е превърнал иначе дивото кътче в „нормална писта“. „Там просто вече не е толкова диво, колкото беше“, смята Драгошинов. Според него обаче този лифт има и своята положителна страна, а именно - прави мястото

по-достъпно за повече хора, които могат да се приобщят към този тип каране.

Проблемът

До болка познатият проблем за цяла България - лошата инфраструктура, също пречи и на развитието на свободното каране на ски, казва Драгошинов. И дава пример за австрийските курорти, които разполагат със системи за борба с лавините. Системи, които, образно казано, „взривяват“ прясно падналия сняг и опасното терасиране на снежната покривка, което е сред най-честите причини за образуване на лавини. Затова и в момента в България няма толкова добри условия за фрийрайд туризъм. Сериозно изоставаме в сравнение с курорти в Алпите, в Ита-

Ските

- Основната характеристика на фрийрайд ските е, че те са доста по-обемни от ските за пистово каране. Обикновено са по-дълги и по-широки, защото по-голямата им площ означава, че затыват по-трудно. Примери за фрийрайд ски са моделите Bent Chetler на Atomic, Shogun на Salomon, Kung Fugas на K2, S7 Freeride на Rossignol и т.н.
- Формата на самите ски също е по-различна от тази на традиционните

Легенда - Модел и марка

Дължина - дължините, в които се предлага съответният модел
Ширина - ширината на ските при върха, талията и края
Радиус - стандартен измерител, представлява най-малкия кръг, който ската би описала без намеса от страна на карация при завои. По-малък радиус означава по-маневрени ски
Материал - материалът, от който е изработена сърцевината на ските

Salomon SHOGUN

Дължина
168, 178
ИЛИ 188 CM

Ширина
140-110-118 MM

Радиус
19 M

Материал
ДЪРВО

K2 KUNG-FUJAS

Дължина
169, 179
ИЛИ 189 CM

Ширина
133-102-127 MM

Радиус
19

Материал
ДЪРВО И БАМБУК

Rossignol S7 FREERIDE

Дължина
168, 178
ИЛИ 188 CM

Ширина
140-110-118 MM

Радиус
14.8 M

Материал
ДЪРВО

Atomic BENT CHETLER

Дължина
183 CM

Ширина
142-123-134 MM

Радиус
19 M

Материал
ДЪРВО

Екипировката спасява живот

По-широки ски, протектори и бийпър са задължителни за скиорите екстремисти

Екипировката на бъдещия фрийрайд скиор е едно от най-важните неща. Освен ските (или борда) в нея влизат още няколко ключови елемента, които буквално са животоспасяващи за скиора, дръзнал да излезе извън пистата. Първо обаче да се спрем на разликите между двата типа каране - по класически писти и по необработени склонове. Разликата между фрийрайд и обикновените ски е, че обикновено ските за извънпистово каране са от типа twin-tip, тоест с двоен връх. А под връх се разбира заоблената и леко повдигната част на ските, с която по принцип се характеризира предната им част, отговаряща за разбиването на „пудрата“ и позволяваща маневрирането в дълбокия сняг. Е, извън пистата невинаги можеш да караш само по стандартния начин напред затова фрийрайд ските са с два върха и позволяват

карането и назад. Друга тяхна отличителна черта е размерът им. Те са доста по-дълги и по-широки от пистовите ски. И обикновено са със слаб изразен карвинг - т.е. стесняването на ската на талията, което позволява по-голяма маневреност на твърд сняг.

В дълбокия сняг обаче това стесняване може да стане причина за затыване. А никой не иска това, нали? Затова талията (най-тънката част по средата, където се монтират автоматите) на фрийрайд ските обикновено е над 100 мм и позволява на скиора да „плува“ в дълбокия сняг. Самите ски обаче далеч не са единствената задължителна част от екипировката за извънпистовото каране.

На гърба

Раницата също е много важен елемент за подобно каране. Тя има 2 функции - в нея се намират задължителната лопата и лавинна сонда, вода и богата на енергия храна - за предпочитане шоколад, който се усвоява бързо от организма и дава много енергия. Другата ва-

жна функция на раницата е предпазната. Тя играе ролята на протектор, който пази гърба от нараняване, което може да се окаже фатално при някои спускания. Извън пистата опасностите са много повече - освен дълбокия сняг има дървета, камъни и т.н. Затова специалистите съветват фрийрайдърът да не се разделя с протекторите си.

Грейката също никак не е маловажна част от екипировката на всеки скиор или сноубордист. При нея специални изисквания няма, освен да е удобна и да е с подходяща мембрана. За българските планини воден стълб 10 хил. мм е повече от достатъчен, съветват специалисти. За предпочитане е, ако може якето и панталонът да се съединяват един с друг. Така вероятността да влезе сняг под грейката намалява, а с това шансовете да останете сухи по-дълго време се увеличават. Под грейката се крие и друг задължителен елемент от свободното каране - бийпърът (устройството за локализиране на затрупан от лавина).

Къде се кара в България

Най-важното условие е да се кара на заснежен терен, където опасността от лавини е минимална

Теренът, по който се пуска фрийрайдърът, общо взето, може да бъде всеки склон в планината. По принцип най-разпространени (а може би и най-опасни) са улете от върховете. В България най-популярните места за извънпистово каране са Банско, местността около Рилските езера и връх Безбог в Пирин. Най-важното условие е теренът да има страшно много сняг, да е относително безопасен като наклон и да не е разположен на лавинни склонове, коментира Кристиан Драгошинов.

В сайта на БАССЕС (befsa.com) е предоставена подробна информация къде в България може да се практикува този спорт. И въпреки че по дефиниция той е свободен - т.е. може да се кара навсякъде, специалисти, инструктори и планинари съветват при избора на терен да се подходи с голямо внимание. Причината - с планината шега не бива. А всяка грешна стъпка може да коства живота на скиора.

Съвети

Най-важното условие при избора на терен е лавинната обстановка в съответната местност. Подробна информация за нея има както на сайтовете на курортите, така на интернет страницата на Планинската спасителна служба (pss.bg). Следващата важна стъпка е да се походи внимателно към самото пускане. Закон в планината е, че фрийрайд скиорът никога не трябва да е сам, а самото пускане никога не се прави едновременно от всички.

► В България най-популярните места за извънпистово каране са Банско, местността около Рилските езера и връх Безбог в Пирин СНИМКА ЕМИЛИЯ КОСТАДИНОВА

Участниците в групата, решила да пуска определен участък, не трябва никога да губят визуален контакт един с друг, а самото пускане става един по един на почивки. Причината за тези условия е опасността от свличане на снежни маси при колективно пускане на повече хора - ефект, който никой не би искал да постигне.

Съмишленици

Не е лошо при пускането на нов за повечето участници в групата склон да има поне

един човек, който преди това е карал в съответното място. В противен случай е необходимо поне да го огледате добре, а по възможност и да го изкатерите, съветват от БАССЕС. И не на последно място - преди всяко пускане е важна проверката на изправността на екипировката. Повреден ски автомат или изтъпени кантове може да ви струват прекалено много или пък най-малкото ще намалят удоволствието от спускането, казват от асоциацията.

лия, Австрия, в Швейцария, та дори и във Франция. Това са местата, които са за каране извън писта. До тях се нарежда и Уилсън, Канада, домът на ски спортовете от тазгодишната зимна олимпиада.

Облеклото

Фрийрайдърите можете да ги разпознаете много лесно. Екипировката им е доста по-различна и обемна от тази на „класическите“ скиори. Тя включва освен доста по-големите и дебели ски комплект протектори, каска, лопата, лавинна сонда и съответно уреди за навигация. Екипировка, която може да се окаже животоспасяваща в много случаи. Затова изборът на добър екип за каране извън пистите е от ключово значение.

Свободата да избираш

Именно заради свободата да караш където си поискаш и заради близката среща с природата фрийрайдът набира все по-голяма популярност у нас. Интересът към него се засилва от международния бум на този спорт, коментират и дистрибутори на оборудване, и инструктори. Вече имаме дори федерация на фрийрайдърите - Българска асоциация по ски свободен и екстрем стил.

Освен че популяризира този тип каране на ски, асоциацията организира курсове за лавинна безопасност. Целта е тези, които искат да карат извън пистите, да са наясно какви опасности крие планината и как да се пазим от тях.

Доказателство за големия

интерес към тази култура (защото фрийрайдът е цяла култура) е и големият интерес към филмите, посветени на този тип каране. Само през последните седмици у нас имаше премиери на няколко филма за този спорт. Сред тях бяха филми като Out of the shadows („Извън сенките“), които са посветени изцяло на алтернативното спускане извън пистите. А в магазините за ски оборудване се предлагат все повече модели за фрийрайд.

Този спорт не е за всеки. Извън пистите се спускат хора, търсеци адреналин, високи скорости и усещане за свобода. Изисква много енергия и голяма доза желание, за да катериш няколко часа по стръмния склон и накрая да се спуснеш само за 20 минути.

Визитка
Кой е
Борислав
Милоев

► Той е на 26 години. Завършил е икономика в Софийския университет „Св. Климент Охридски“.
► В началото на 2010 г. разработва първия си проект - магазин и уеб-сайт „100 овце“, в който продава ръчно изработени предмети за дома.
► Именно от магазина тръгва идеята за спечелилия проект, който ще бъде изработен през следващата година.

СНИМКИ БОБИ ТОШЕВ

Да превземеш Европа върху одеяло с кръпки

Борислав Милоев разказва бизнес идеята, за която спечели 100 хил. лв.

Със 100 хил. лв. всеки може да започне бизнес. Но дали начинанието ще издържи на времето, зависи.

Борислав Милоев иска да покаже, че идея за ръчно производство на текстилни аксесоари за дома може да бъде устойчив и успешен бизнес. Явно на това мнение са и от фондация Empower United, които го излъчиха за победител в конкурса си за млади предприемачи. Наградата е точно 100 хил. лв., с които да започне реализацията на своя проект.

Доколко ще се справи с

него, тепърва ще се види. Милоев вече има идея как ще похарчи парите и е убеден, че неговата идея ще започне да работи за него след време.

Финансовата независимост

Младият предприемач разчита да получи финансова автономност още през първите 18 месеца. Според него един проект може да бъде финансово успешен и при по-малък мащаб. Какъвто е неговият: петима души, които да работят на пълен работен ден, произ-

„**Най-голямото предимство на проекта е, че излиза извън нишата на масовото производство, а това се търси на европейския пазар**

водствено студио, оборудвано с необходима техника, и разработване на сайт за поръчки. Работещите ще получават и допълнително възнаграждение според постигнатите резултати, сигурен е Милоев.

„Парите от наградата са точно разпределени и ще стигнат“, вярва той. Те са за същинското изпълнение на проекта през следващата година.

Продукти по поръчка

„По никакъв начин няма да се отклоним от първоначалната идея“, казва Милоев. Проектът, с който той впечатли журито, е за изработка на текстилни продукти за дома. По поръчка. Всичко, което клиентът пожелае, може да заяви на osozy.com.

Там ще са посочени изходни модели, на базата на които може да се поръча даден продукт. Бизнесът ще започне с одеяла и възглавници, изработени от отделни текстилни парчета, или т. нар. пачуърк. „Това дава пълна гаранция, че продуктите са уникални и няма да се повторят“, обяснява Милоев. Клиентите сами ще избират дължината, материята, цветовете, дизайна - има пълна гъвкавост на производството.

Безспорните предимства

Милоев смята, че най-голямото предимство на бизнеса идеята му е, че излиза от нишата на масовото производство, а това се търси на европейския пазар. Това е ниша за продукти, генерирани от потребителите, в която конкуренцията е по-слаба. „Цените на продуктите ще са по-високи, което ще позволи да се постигне финансова устойчивост“, вярва младият предприемач.

Таргетируаният пазар

Продукцията на osozy.com ще се произвежда у нас, но е насочена за пазара на Европейския съюз. Първите две държави са Франция и Великобритания. Защо именно тези страни? „Защото това са държави с големи традиции в уникалния домашен текстил и са едни от най-големите електронни пазари в ЕС“, отговаря Милоев.

Първоначално той смята да се съсредоточи върху ограничен брой пазари. Ииска да открие телефонна линия, на която да приемат поръчки и да обслужват клиентите за всеки от пазарите на съответния език. Затова засега се ограничават с два, но големи.

За своя бизнес план Милоев проучва внимателно доколко такъв проект може да се реализира и какви рискове крие. Точно такъв тип успешен проект, какъвто ние разработваме, няма в ЕС, коментира предприемачът.

Елина Пулчева

► Елия Атанасова помага на Борислав за работата в магазин „100 овце“. Тя ще остане до него и в следващия му проект

Конкурсът Критериите и другите проекти победители

► При представянето на проекта повярвахме, че Борислав Милоев ще може да управлява добре бизнеса си и да оправда очакванията ни за победителя, каза председателят на фондация Empower United Томас Хигинс. Проектът му събра най-много точки при оценяването на критериите - инова-

тивност, полза за обществото, практичност, качество на екипа, дългосрочен ангажимент за развитие на бизнеса и цялостно оформление на предложението.

► Проектът е за ръчно изработени материали, но технологиите са в неговата основа - става дума за онлайн магазин, смята Хигинс. Според него успешният предприемач управлява бизнеса си, като следи отблизо останалите на пазара, а хората заг печелившите проекти са доказали дълбоко

познаване на пазарите. ► Второто и третото място в конкурса спечелиха идеите за училище по роботика Robopartans и комплексен домашен социален патронаж. Това, че са с по-социална насоченост, не пречи да бъдат успешни и стабилни, смята Хигинс. Според него някои от най-добрите бизнеси са ориентирани към социалната сфера. Той твърди, че тези два проекта ще задоволят конкретни социални нужди, които в момента не са задоволени.